

Purgatorium detractorum saluberrimum, quo quidem detractores ipsi aliene vite temerarii iudices eorum etiam prompti auditores toleratoresque luce clarius instruuntur ...

<https://hdl.handle.net/1874/340389>

Urgatorium

detractorum saluberrimum. quo quidem detractores ipsi

aliene vite temerarij iudices. eoz etiam prompti auditores toleratoresq; luce clarius instruuntur. ne pestifera lingua neue patulis auribus peccent. z quomodo his procellis satisfaciendū sit. ac inter easdem recte viuendum. sacris eloquijs q̄ aptissime demonstratur.

Ortwini Gratij Dauē. in detractorem Tetrastichon.

Quisq; theonino latratu plurima rodit
Et rabidos lingue morsus. mentēq; malignā
Vibrat in exitium cuiq;. fumantia ditis
Stagna subingressus. ferro plectetur & igne

Cicero in Salustium

Carere debet omni vitio qui in alterum dicere paratus est

Dia ut ait gloriosus Hieronymus ad **Le**
lantiam. Tanta vitij retractiois libido ho
minu mētes inuasit. ut etiā q̄ p̄cul ab alijs
vitij recesserūt in illud quasi in extremum
diaboli laqueū incidāt. **I**ccirco doctor irre/
fragabilis Alexander de ales in sc̄da parte
summe. ne q̄s laqueo hoc illaquiet hortat
diligentiā magnā esse adhibendā. **V**t eo
studio tuis fiat hec pro simplicibz sparsim collecta pijs lectoribus
offerūtur masticāda. **I**n p̄mis igitur circa hanc ipam retractōnem
que sacro testante canone. vi. q. p̄. Sūma extat iniquitas. queritur
primo quid sit ipa retractio. **S**ecundo quot modis retractio fiat.
Tertio q̄n sit mortale pctm̄. et q̄n veniale. **Q**uarto quot modis ex
cusat ab om̄i culpa. **Q**uinto an audiēs retractōes etiā peccet. **S**ex
to q̄n retractoz ad fame restitutōem teneat. **S**eptimo an p̄ter resti
tutionē fame necessaria sit reconciliatio sup retractōne. **O**ctauo q̄rit
de penis retractozis. et etiā remedijs huic morbo adhibēdis. **Q**uibus
q̄dem articulis iuxta materis exigētiā eū nōnullis dubijs certe que
sūtūcile nō minus fructuose q̄ scitu necessarie annexūtur

Primus articulus

Ad primū quo querebat quid sit retractio. **Q**uoniam q̄ re
tractio q̄ fm̄ beatū Gregoriū in moralibz ponit filia in/
uidie. sic definitur fm̄ Alexādrū de ales. in sc̄da pre sum
me. q. cxlvi. et b̄m̄ Tho sc̄da sc̄de. q. lxxij. **R**etractio est
denigratio aliene fame p̄ s̄ba occulta. **I**n qua q̄dem definitōe p̄ hoc
q̄ d̄r denigratio fame. venialia peccata excludūtur. eo p̄ venialia nō
denigratur fama hoīs. **D**efectus em̄ venialiū occulte referre de aliq̄
inq̄t d̄ns Antoninus. in sc̄da pre. ti. viij. c. iij. vbi hāc definitōnem
declarat. nō est pp̄rie retractio nisi quis hoc intenderet **I**nsup d̄r no
tante in definitōe. per verba occulta. nō q̄dem simplr. sed occulta ei
cui detraxit. q̄ in absentia eius aut eo ignorāte d̄cūtur. q̄uis em̄ ei
postea notū fieret a referentibz. tū tūc occultū fuit ei q̄n ille detraxit
etiā si coram multis alijs in sui absentia dixerit detrahēdo. **E**t quo
ulterius p̄z differētia inter retractiōne et p̄tumeliā **P**rima quidē tā
gitur q̄sum ad modū p̄ponendi verba. q̄ p̄tumeliosius manifeste
p̄fert verba in p̄sentia p̄tra aliq̄ne. retractoz s̄o occulte. **U**n̄ sicut fa
ctis sit q̄nq̄ nocumētū primo manifeste et q̄nq̄ occulte. manifeste
q̄dem ut per rapinā et p̄ alias violentias manifestas. occulte ut per

furtum vel volū ita attingit fieri in verbis. Manifeste q̄dem ut stur
meliado. id est dicendo primo s̄ba iniuriosa in facie eius. occulte
vero p̄ retractōem. ¶ **S**ecūda dicitia est q̄tum ad finē intentū seu
nocumentū illatū. q̄ stumeliosus ex facto suo derogat honori. re/
tractor autē fame. Nam ex hoc ip̄o q̄ aliquis profert manifeste ver/
ba stumeliosa p̄tra aliquē. videtur ip̄m parumpendere. et ex hoc re/
honoratur stumeliatas. Sed cum q̄s profert s̄ba in occulto p̄tra
aliquem. vereri ip̄m magis videtur q̄ parumpendere. quare directe
non infert detrimentū honori. s̄ fame. facit em̄ q̄tum in ip̄o est eos
qui audiūt malā opinionē habere de eo p̄tra quem loq̄tur. ergo in
definitōe retractōis d̄z q̄ retractio est denigratio. id est offuscatio seu
diminutio fame alterius. Verū tamē in hoc pueniūt stumelia et re/
tractio q̄ p̄ vtrūq̄ fertur malū de proximo. ¶ **S**i p̄tra dictā defi/
nitōem quis arguat. q̄ retractio nō sit aliene fame denigratio. eo q̄
attingit ei detrāhere qui nō est bene famosus. Quia famosus d̄z qui
bonus est. attingit autē malo detrāherere ratōne alicuius boni quod
habet. vel alicui⁹ mali q̄d nō habet. ergo. ¶ **R**espondet ad hoc **A**le/
xander vbi supra. q̄ licet peccator. p̄prie bonam famā nō habeat. ni/
hilominus aliquod bonū habet unde surgit boni opinio. et quo ad
hoc potest esse denigratio fame ip̄ius. vbi em̄ est omnino bonū. ibi de/
bet bona sequi fama. vbi vero bonū est em̄ in parte debet bona seq̄ fa/
ma in p̄te. Detractio ergo large est aliene fame denigratio. hec ille.

Circa presētē materiā etiā cōsiderandū. q̄ fama hic capit p̄p̄e
prout distinguit p̄tra malā famā. put sc̄z est opinio bona ex hone/
state vite et mor. et an hec fama sit bonis corporis p̄ferenda. d̄t **B**a/
briel bich. eximius Theologie licētiatus in q̄ro. distin. xv. q. xvi. cir/
ca hoc duas esse opiniones. vnā. q̄ bona corporis sint p̄ferēda bono
fame. quā opoinē veriorē credit. Aliā. q̄ fama sit bonis corporis p̄/
ferenda. Concors tū sentētia omnīū est. q̄ ip̄a fama tp̄alib⁹ bonis
alijs omnib⁹ p̄feratur. Iuxta illud **A**ullij in de oratore. bona inquit
extimatio diuiniū prestat

De p̄rio q̄ d̄cētālī circa illū articulū An dānū existat maxi/
mū inter tp̄alia. d̄z p̄ retractōnem alicui surripit fama.
¶ **R**ūdet simplr q̄ sic. eo q̄ fama inter tp̄alia habet p̄ maximo bo/
no. seq̄tur q̄ q̄ ip̄am remendo dānū inferatur maximū. In signuz
cut⁹ fm̄ **B**ernardinū. in de euāgelio c̄no **F**ama denigrata si pollz re/
dimi a diffamatis redimeret auro et argēto. imo q̄nq̄ sanguie p̄p̄o
hec ille. Et p̄ d̄ns fm̄. b. **T**ho. in de stutib⁹. q. iij. ar. ij. **D**ispēdiū fa/
me summe ē vitādū i fratre. Predicta p̄ eū d̄b. **T**ho. declarāf ibidē
s̄a. **P**rio ex p̄fratūz iū se. sc̄do ex p̄te p̄xiimi. p̄p̄t ip̄m fr̄z duplr.

Primo qđe inqt qz p̄puciū inter bona exteriora est bona fama Pro
uerb. xxij. Melius est nomē bonū q̄ diuitiē mulce. z hoc ideo. qz
bonitas fame reddit hoīem idoneū ad humana officia exequēda in
p̄uersatōe humana Et idē d̄r eccl̄. xlv. Turā habe de bono noīe. s̄ em̄
maḡ p̄manebit tibi q̄ mlti thesauri magni z p̄ciosi. sic q̄ peccaret q̄
absqz necitate igereret alicui diuitiaz dispēdiū. ita z multo ampli
us peccat si q̄s proximo ingerat dispēdiū absqz necitate eius pct̄nā
publicādo. Scđo inqt. qz p̄pter p̄seruatōez fame hō multoties ab
stinet a pctō. z ideo qñ aliq̄s videt se iam famā amississe. pro nihilo
ducit peccare. fm̄ illud Hieremie. iij. fons mulieris meretricis fa
cta est tibi noluisse erubescere. vii z d̄r Hierony. sup̄ Mathēū Cor
rīpiēdus est leo: sum frater ne si semel pudorē aut verecūdiā amise
rit p̄maneat in pctō. ¶ S̄c̄lter etiā inqt ex pte alioz est periculosuz
dupl̄r. Primo qđem qz hoīes pct̄m̄ alicuius audientes scandalizā
tur z p̄temnūt nō solū peccantē. sed etiā multos innocentes. vñ Au
gustī d̄r in eplā ad plebē hyponēsem. cū de aliq̄b̄ q̄ sc̄m̄ nomē p̄fi
rent aliqđ criminis vel falli noīs sonuerit vel veri patuerit instāter
satagūt ambiūt vt de om̄ib̄ hoc credat. Scđo qz ex pctō vni^o pub
licato multi puocant ad peccādū. fm̄ illud p̄. Cor. v. Modicum
fermētī totā massam corrūpit. hec oīa b. Tho. vbi supra Et ip̄e idē
etiā scđa scđe. q. xxxij. et. lxxij. d̄r q̄ inter res tēporales fama est p̄
ciosior z p̄minet diuitijs. eo etiā q̄ est p̄p̄inquit: sp̄ualib̄ bonis. z
per eius defectū hō impedit a multis bñ agendis. Vis etiā p̄formi
ter ad sentētiā d̄r Gregorius. z habet. vi. q. p̄. ex merito. Deteriores
inquit sunt qui vitā moresqz bonoz corrumpūt hīs qui substantias
aliozū predasqz diripiūt. Et eadē. q. Anterius papa z Anacle^o
etiā dicunt. eo q̄ plus nocet ipsum pct̄m̄ detractōnis. maius pecca
tum est q̄ furtum vel rapina. qz ibidem. c. sunt plurimi d̄r Grego
rius. Multū damna mox id ē fame de moribus a damnis rerum
temporalū distant. cū ista extra nos sint. illa vera in nobis. Et hoc
ip̄sum. Ultricus in sexto. tractatu. iij. c. xvij. etiā allegat. Demū fa
mam p̄minere diuitijs etiā patz a signo. qz homines vt qđā ma
gnus inquit. magna z ardua faciūt z iustinent vt famā conseruent.
aut perditam recuperēt. im̄mo mortem interdū p̄ ip̄ius fame p̄ser
uatione iustinent. que nō facerent p̄ maximis t̄palib̄ acquirendis.
Deu heu ergo q̄ p̄nciosum malū z inestimabile dānū est q̄ proxi
mo lingua venenosa detractōnis infligitur. Reuera stat z vtiqz a q̄
dam bene predicatum fuit q̄ plus damni quis detrahendo inferat
proximo suo. q̄ si mille aureos im̄mo q̄ centum milia sibi fraudā
do subtraheret.

Q̄. Sec̄do. An detractor dum de veritate rei a peccato detra-
 ctionis debeat excusari. Respondetur absolute loquendo q̄
 nō. vt infra latius patebit. **Q̄. si detractor dicat vt plures detracto-
 res dicere solent dum a bone conscientie viris conspiciuntur. ego verus
 dico. nūq̄d veritas potest dici.** Respondet ad hoc doctor Joan-
 nes nider in suo p̄ceptorio q̄ nō sufficit ad vitandū peccatum dice-
 re veritatem. sed requiritur et oportet q̄ hec ipsa veritas cum debitis cir-
 cūstantijs dicatur s̄m illud Deuteronomij. xvj. Iuste q̄d iustum est
 exequeris. Unde verum nō est dicendū in omni loco. vel in omni tem-
 pore. seu omni p̄sone. sed t̄m illis qui possunt prodesse et cum intenti-
 one bona et cum circūstantijs debitis s̄m q̄ inferius patebit. Verum
 em̄ forte est q̄ ipemet detractor q̄ verum de alio indebite p̄fert. etiaz
 in peccato maximo existat. Illud tamē peccatū si rationis p̄pos est
 alteri p̄ter in p̄fessione nō reuelat. Si igitur omne verus vt detractor
 p̄dictus putat est dicendū. et cum iam ita verum sit ip̄m esse in pecca-
 to. sicut illum cui detrahit. quare ergo peccatum suum sicut alterius
 nō de aut ostendit. **Q̄. Concluditur ergo si huiusmodi detractor non
 vult suum peccatū reuelari. nec alterius peccatum q̄q̄ vere p̄petra-
 tum sit reuelare debet. cum hoc alteri facere teneatur ex lege euangeli-
 ca et nature q̄d sibi fieri velit.** Unde Chrysostomus in quadam ho-
 melia ad propositum sic de. ne quis mihi hoc dicat tunc solum de-
 traho quando falsa dico. nam si vera loq̄ns. male dixeris et hoc ē cri-
 men. Item phariseus ille publicano male dixit publicano veridi-
 cus. sed tamē hoc nihil ei profuit. hec ille.

Q̄. Tertio. An quis nō debeat iudicari detractor quando re-
 darguenti ip̄m super detractione audacter audeat sic respon-
 dere. Cur hoc in alium de tali nō dicerem. etem si p̄sens esset in faciem
 ei obijcere auderem. Respondetur q̄ talis per huiusmodi temera-
 rium responsum nō excusatur a peccato detractionis. imo per hoc ag-
 gravat peccatum. et nōnunq̄ inualefcere hoc errore pessimo p̄tius pec-
 catum alterius generis puta contumelie incurritur q̄d fit quando se-
 clusa p̄dione huiusmodi excusans absolute optat et vult alteri cui
 detrahit peccatum obijcere et hoc p̄cipue notat ex verbis eius cum de
 vt plurimi solent Cur hoc peccatum nō dicerem de tali q̄p̄mū em̄
 ad ip̄m venero ei in faciem idip̄m obijcere volo et intendo. Et res-
 terta tunc manifestum est q̄ longe amplius q̄ q̄ detrahat peccat. qz
 peccatū contumelie detractioni facte sup̄addit. contumelia aut̄ grauior ex-
 tat ipsa detractione. eo q̄ sit cum maiori p̄temptu. vt patz p̄ featum
 Abomam sc̄da sc̄de. q. lxxij. arti. iij. sicut rapina grauior est furto.
Q̄. si dicat ille. cui obijcere volo peccatum actū nō est p̄sens. ergo nō

videoz peccatum pumelle pmittere. Respondetur quia voluntas
peccandi constituit peccatum in esse. ideo q̄uis absens sit cui pume
liam inferat mortale tamē venenū iam per voluntatem pfectam ob
tulit. licet nō esset qui biberet. Quocunq; ergo detractor per huius
modi medium se excusat in excusando se semp plus illaqueat

Secundus articulus

No secundū quo querebatur quot modis sit retractio.
Dicendū s̄m beatum Thomā 2^a 2^e. vbi supra. et alios
put etiam narrat Angelus. Anthonin⁹ et alij summis
in summis q̄ septē modis retrahere ptingit. Prim^o mo
dus est qui dicit occultatiū. quando id qd̄ est manifestandum ad
honore dei et salutē aīaz q̄s nō vult p̄palare. idē Denri⁹ herp. v. pre
cepto dē q̄ hic mod⁹ sit qm̄ bonū alteri⁹ iā cognitū oīno reticet. cū
tū eēt manifestādū. et h̄ iō. vt obloquētiū fauor acq̄rat. v̄l indignatio
nō incurrat. aut p̄p̄ modū p̄sequēdū v̄l incōmodū fugiēdū. sicut
fecerūt milites sepulchz xpi custo diētes q̄ resurrexerūt dñi nouerūt
venerūt eīm in ciuitatē et ānūciauerūt p̄ncipibz angeli terribilē ap
paritiōē. q̄ tū postea p̄ acceptā pecuniā illā dolose ac p̄niciose tacue
rūt. vt p̄ Math. v̄l. Tū his t̄pibz plurimū sic neq̄ter tacēt et alios
in infamā puenire p̄mittūt q̄ illi⁹ diffamie rei efficiunt. eo qd̄ dissimū
lant p̄trare. nā d̄. ij. q. 3. q̄iqs metu cuiuslibet p̄tāt vitatē occultat
irā dei sup se p̄uocat. q̄ maḡs timet hoīem q̄ deū. Et seq̄. vterq; re⁹
ē et q̄ veritatē occultat et q̄ medaciū d̄. q̄ et ille p̄delle nō vult et ille
nocere desiderat. et sunt s̄ba Augustini ad Casulanū. Sicut eīm nō re
fert vtz q̄s aliū īterficiat cibū subtrahēdo v̄l venenū offerēdo sic nō
refert vtz q̄s alteri noceat maliciose tacēdo. v̄l p̄niciose loquēdo. de
q̄ vitio etiā d̄ Gilbert⁹ porri. sup cantica simone. xix. ē inq̄t subtile
qd̄dā rapacitāz inuidiē gen⁹. pecunie parcis. famā decerpis. nō p̄ca
pissis possessionē et laceras opinionē. addit post pauca quō nō rapa
citas vbi euidēs bonū debito defraudas testimonio. et verā alterius
glam. et si medacio nō corrupis silētio tū sup̄p̄nis. hec ille. Exēpli
ficat etiā dñs Anho. in 2^a p̄te summe vbi sup̄. vt cū gr̄if et p̄uersa
tione alicui⁹. vt exhibeat ei officiū v̄l b̄nficiū sciēs aliq̄s multa bona
de illo ex q̄b̄ iudicare aptus ad illd̄. et ip̄e tacet maliciose illa bona
ne p̄seq̄ talē vtilitatē. i q̄ casu tū et si tal̄ quī peccat ad fame restitu
tione inq̄t nō tenet. hec ibi. Idē 2^a p̄te ti. ij. cap. j. s. xx. alio⁹ exem
plificat. vt cū alij dicūt de aliq̄ turpitudinē cū aliq̄ agere et ip̄e tacet
studiose vt audiētes credāt vtz eē qd̄ nō ē. et de tali d̄ q̄ ip̄e tenet ad
deklarandū falsuz eē. **¶** Secūdo mod⁹ negatiū d̄. cū scz q̄s sciēt ne

gat alteri? boni **Ex**emplificat dñs **Antho.** vt cū narraf de aliq̄ q̄ ē re-
 ctus amministras iusticiā subdit̄. seu q̄ sit elemosinari? ad paupes et
 bñmōi **Si** tūc aliq̄s detrahēre volēs illi dicat h̄ nō eē vez vt sic ei? fa-
 mā diminuat que admodū fecerūt iudei negātes xpm aperuisse oca-
 los ceci nati hoīs **Ioānes** nono. dicētes da glia z deo. qz nos scim?.
 qz h̄ hō pctōr ē. Sub h̄ mō p̄ etiā p̄phēdi qñ bonū alteri? iā cognitū
 diminuit. sicut dicente dño. nūqd̄ p̄siderasti frūū meū **Job** q̄ nō sit
 filis i terra. p̄tin? diabol? rñdit dicēs. nūqd̄ **Job** frustra timet deū.
Secō rñdit **Pelle** p̄ pelle zc. Itaqz neutrū asseribit diuine charitati
 q̄ solū gū reddit. tā opantē q̄ opatū. **¶ Terū** mod? d̄r d̄p̄uatiū?
 scz cū d̄t bonū factū. s̄ mala ientōe. seu qz secura sunt tot scādala vt
 bñmōi **Silld** **Asie.** Ne q̄ dicis bonū malū. sicut etiā d̄r **Eccl̄.** xvij. bo-
 na i mala p̄uertēs iñdiat z i elect̄ dei ponit maculā. **Ex**emplificat dñs
Antho. puta dū qs dat elemosynas aut discurrīt p̄ indulgētijs seu
 deuote ecclias frequētat z audit diuina. **Si** qs iā dicat illū talia age-
 re et iā glia z hypocrisi z iēdit sic. dicēdo opinionē malā mētibz
 audiētū i gerēt peccat mortali. **Nō** tñ tal ad fame restitutōez tenet.
 vt ifra lat? patebit. **Et** i isto mō **Heric?** herp. allegat illō orosij. di-
 cētis. **Sūt** qdā hoies silēs phariseis q̄ de oi qd vidēt malū iudicāt. vt
 si qs vacat hūilitati hypocrita ē. si recreatōi gulosus ē. si patiēcie ti-
 mid? ē. si iusticie ipatiēs ē. si prudēcie maliciosus ē. **Si** maturitati
 melācolic? ē seu flegmatic? aut fantallic?. si iocūditati dissolut? est
 si religiōi singlar? ē. si silētio z paci dissimulatoz. si alioz corectōi
 p̄sumptuosus ē. si vigilijs orōnibz idiscrer? ē. si cōi dormitōni sum-
 nolent? ē. si p̄dicatōni z alioz saluti laudis appetitor est. si hz grām
 hoīm adulator? ē. si adulari rennuit supbo ē. hec ille. **¶** **Quā** p̄tra hos
 put qdā **Arthusei** notat est egregia. Inia **Gregorij** nazanzeni co-
 gnomento rheologi qui p̄tra detractores ait **Vates** egregius est q̄
 bene p̄siderat quasi dicat. qz nihil est tāte auctoritatis aut veritatis
 in quo nō dubitādi reperiat occasio. quā si qs seq̄ voluerit necesse est
 eum a fide discedere. quid em̄ verius est euāgelio quid sanctius. hoc
 tñ **Porphyrinus** calūniatus est qñ sollicitius q̄sūt occasionē impu-
 gnandi q̄ concordandi. aut exponendi. hinc etiā a paganis magna
 maxime **Cicerone** vsurpat memorabil ille p̄ficulus. antiq̄ poete q̄
 ait. q̄ bene p̄ccat optinū phibeo vatem. absqz hac moderatōne ois
 veritas periculosa p̄tentione lacerat z in moralibz ois assertio disti-
 patur qñ p̄nior est animus ad sinistram interpretatōnem. hec ille.
¶ **Partz** igitur p̄dictos in interpretando sinistre alioz facta hoc mō er-
 rare. sicut etiam patz de iudeis q̄ fecerūt de **Ioanne** baptista ieiunā-
 te cum dicebant demoniū habet. z de christo q̄ vorax esset z potator

Vini. Et ad hoc etiam est illud Joan. vii. q. murmur mulier erat de eo et. **Vbi de Augustin.** q. q. cunq. emicuerit aliqua gratia alij di-
amillibus est. alij dicunt seducit turbas. qd. aut. dictum est de deo
vaktad solatōnem. de quo cunq. hoc dictum fuerit christiano.

¶ Quartus modus dicitur venenatius scilicet cum mala miscentur bonis
sicut fit communiter cum dicunt prius bona et postea addunt mala. vni-
de ps. p. eo ut me diligenter. id est diligere simulabant. detrahebant
mihi. de quo Bernardus super cantica. sermone. xliiij. Detractores
quidam simulate iracundie furore conceptam maliciam quam retinere non possunt
obumbrare conantur. videas a detractore premiit alta suspensa sic
q. quadam cum grauitate et tarditate vultu melleo dimissis supcilijs
et voce plangenti egredi. maledictionem et quidem tanto p. uasibilio-
rem quanto creditur ab alijs quod audiunt. non corde inuido. sed magis
dolentis affectu quam maliciose p. ferri. Doleo inquit vehementer p. eo
quod diligo eum satis. et nunquam potui de hac re corrigere eum. Et alii mihi quod
idem expertus fuerat de eo istud. sed p. me nunquam innotuisset. at quoniam p. al-
terum patefacta est res veritate negare non possus. Reuera ita est gratia
de damnatione. nam alii quod de in pluribus valet ceterum in hac parte ut verum fatea-
mur excusari minime potest. hecille. **¶ Quintus** modus dicitur publicatio.
scilicet quis occulta peccata manifestat his quibus non debet et in debito modo inter
quos pessime agunt quod libellos famulos faciant et p. uicium aut in platea
aut in ecclesia. aut in domo. quibus inuentis alij diffamant. Et hoc idem
de dno Antho. sub his verbis. scilicet. dum quis facit cantipilenam vel soncium
super aliquo crimine alicuius. vel etiam scribit scedula continentem crimen alicuius
ius falsum vel etiam verum. scilicet occultum in loco manifesto. ut inuenta lega-
tur et p. ei noticia crimine illius divulget. de qua pena infra patebit.

¶ Sextus modus est augmentari. scilicet addenda mala malis. vel ex
modo loquendi aggravando peccatum. exemplificat dno Antho. ut si quis di-
cat aliquem fuisse furatum centum florenos quod non abstulit nisi quinquaginta. vel di-
cat aliquem alium percussisse multos vulneribus quod leniter in illum percussit. Et si
illud quod addit est quod notabile et falsum tenet restituere famam. secundo quod
lene. hecille. **¶ Septimus** modus est inuentionis dum falsa crimina alicui
imponunt. vel ex propria malicia. vel inuidia aut suspitione temeraria
ut de Henricus herp. vbi super. **¶ Unde** modo mulier libidinosa Ioseph
innocentem et castum sua detractioe incarcerationit. dum false criminata fuit
de eo apud virum suum. ut patet Genes. xxxviii. hoc etiam modo ancilla mali-
loqui sacre virginis detrahit et improperat quod est interfecit viro et suorum.
Tobie. iij. Predictus iam modis fit detractio. et hoc siue fiat verbis claris
siue obscuris. siue signis. siue literis. aut alio modo equalenti quod factis et
signis loquimur. ut patet de spon. c. cum apud. et c. tue.

De Primo. Circa hunc articulum quod si quis non pueris intentioe. sed
ex leuitate solum aliorum facta narrat. nunquid talis ab his modis
detractiois excusatur. Respondetur quod non potest per se per in dubio sequenti articulo
alijs notatur. est enim talis leuitas quemadmodum vulpes hinc cum lepore sed
ad interitum. Unde ad propositum videtur applicandum illud Cancellarius in
de custodia lingue ubi sic dicit. male loquitur de absentibus ad solum satisfaciendum
dum proprie loquitur de libidini loquendum. de alijs etiam si per sola reductio
ne temporis et quasi per solatio hoc fiat. ut sic sine redio transeat tempus. vix aut
nunquam excusatur a peccato et sepius transit in mortale peccatum. Tale enim sermone
non est ociosum de quo iuxta horribilem veritatem dominatorem sumus red
dituri rationem. sed est contumeliosum et multi plures nocivum. Nam habemus
ex tali sermone occasionem et rationem magne damnationis aliorum in sua fama.
Etiam per hoc cadunt sepius in peccatum loquentes quam audientes. vel indignationem
contra eos de quibus fit obloquentio vel in falsam iustificationem propter
tam cordis quod oris dum videlicet cogitatio interior pensans coram se po
sita aliena mala. et sua propria mala quoniam sibi aut maiora palpans
tumeret et inflat dicendo. gratias tibi ago Domine deus. quia non sum ego talis
quod is iste de quo tanta mala referunt. et sic miser cadit in foueam quam fecit
et cum illo euangelico phariseo false iusto. fit peccator quem ipse iudicat se
non se peiorior ei. tamen propter suam superbiam illis. quia etiam peccator ut alius et si
non alio modo. Et hoc pharisaicum tam in loquendo quam audiendo precipue
cillime et fit saltu affectu. etiam si ratio videatur indicare aliter tunc ore ma
nifestare minime attendit. hec ille. Aduertit ergo quis illud puerbum
non sustinet in oculum fama fides oculus etc.

De Secundo in coram hic solum hinc in parte tactum sit de effectu huiusmodi mo
di detractiois. Respondetur per Chrysostomum in homelijs home
lia tertia detractio inquit carnes comedit propterea Paulus terruit di
cens. Si vos inuicem mordetis et comeditis videte ne consumamini.
Unde dicit primo. tu detractor detractio audientem peiorum fecisti primo
caluniano sive enim peccator sit segnior sit peccati conuictor nactus sine
iustus sit in arrogantia tollit et inflat ex aliorum peccato magna de seipso
sentire persuasus. Secundo in super eodem ecclesiasticum lesisti non enim omnes au
dientes peccatore solum accusant sed opprobria christianorum genti insinuan
tur nec audiunt infideles dicentes quod ille leno est et dissolutus. sed per eo quod
peccavit christianos omnes calunijs infectant. Tertio ad hec dei gloriam
blasphemari fecisti. sicut enim nobis laudabiliter vivendo dei nomen glorifi
catur sic nobis peccantibus blasphematur et perimelia afficit. Quarto
male audientem contempsisti. et sic impudenter reddidisti inimicum hostem
perniciosa. Quinto teipsum pene et correctio rei fecisti negocia ad te
nichil attrinecta referens. hec ille. Itaque dicta permissio hec spiritualis ad

Galathas. v. notata detractori merito applicat. Nam detractor vt inquit etiā Leonardus de Utino in suo quadragesimali etiā aliquñ patrem vel matrē spūalem comedit. iuxta illud Ezech. x. de dñs ad Hierusalē. Ecce patres comederūt filios in medio eui. ⁊ filij comederunt fratres suos. Et Dier. xix. Unusquisq; carnes amici sui comedit. Detractor em̄ in quadragesima comedit carnes. nō aialium. sed hoim. Unde q̄dam Abbas dixit in vitaspary. Melius est comedere carnes ⁊ bibere vinū q̄ comedere in vitupatione carnes fratrū. hec ibi. Patet ergo q̄ longe minus foret peccatū etiā in bona sexta feria carnes comedere. vbi homo sibi soli nocens tm̄ p̄tra legem ageret humanam. q̄ q̄ homo proximum ita detrahendo comedat ⁊ se et alios inficiens transgressor legis sit altissimi. Hinc etiā p̄ Salomonē Proverbior. xiiij. d. Noli esse in conuiujs potatozum. neq; comedas cum eis qui carnes ad vescendum conferunt. carnes ad vescendum conferre inquit Gregorius. xiiij. moralium. est in collocatione derogationis vicissim proximorum vicia dicere. Quapropter beatus Bernardus huius vitij effectus detestabiles huiusmodi considerans mallicat illud Pauli ad Romanos p̄ detractores eo odibiles. dicens. Nō mirum inquit si sunt eo odibiles cum istud vitium charitatem que deus est acrius ceteris p̄sequitur. Qui em̄ detrahit p̄mo se prodit vacuum charitate. ⁊ deinde intendit. vt is cui detrahitur veniat in odium ⁊ contemptum. Ferit etiā charitatem in omnibus qui audiunt linguam maledicam ⁊ q̄rum in se est necat funditus ⁊ extinguit.

Tertius articulus

N D tertium quo querebat̄ quādo detractio est mortale peccatum ⁊ quando veniale. Dicendū s̄m beati Thomam vbi supra. q̄ quia detractio vt patuit per se ordinatur ad denigrandum alterius famam. ideo de se est mortale peccatum. quia auferre famam alicui est valde graue cum ip̄a vt supra dictum est inter res temporales sit p̄ciosior. Unde ex quo furtum de lege diuina est mortale peccatum p̄ quod auferitur temporale. sequitur q̄ detractio erit mortale peccatum per quam res p̄ciosior vtputa fama auferitur. Et ad hoc probandum facit etiā. c. accusatio. ij. q. viij. et c. nemo peritorum. xj. q. iij. et c. homicidiorū. de peni. dist. j. et c. denus. el. ij. xlvi. dist. Unde detractio maius mortale est q̄ furtū s̄m genus. nō solum. quia re temporali ip̄a fama p̄ciosior est. sed etiā. quia furtum vt cōmuniter contingit. v̄l ex quadā necessitate

aut cupiditate. detractio vero ex inuidia vel odio. ¶ **U**lterius pro
discussione huius articuli considerandū q̄ vt tradunt summissē. do
minus **A**nthoni⁹ Angelus ⁊ alij post beatum **T**homas Alexan
driū de ales ⁊ alios q̄ triplex est modus retrahendi penes quē dis
cernitur grauitas peccati detractōnis. **P**rimo est quis notatur re
tractor formalit̄ t̄m. dum sc̄z quis ex intentōne deprauat famam al
terius. vt quādo detractor d̄r aut occultat vel negat. ⁊ sic de alijs mo
dis retrahendi p̄dictis quedam sc̄z que nō sunt in infamiam proxi
mi. ea tamē intentōne vt quis diffametur. **E**t talis hoc faciens s̄p
mortaliter peccat. eo q̄ detractio de se vt dictum ē mortale ē peccatū
s̄m q̄ etiam apostolus d̄r ad Romanos p̄. detractores v̄o odibi
les. hoc em̄ id dicitur vt d̄r glo. ne leue putetur peccatum propter
hoc quia consistit in verbis. **U**nde quia d̄r beatus **T**homas vbi sit
pra. peccata verborum ex intentōne dicentis maxime sunt attenden
da. peruersa ergo intentio in hac formali detractōne causat mortale
peccatum. **A**d hec facit. c. cum voluntate de sen. exco. cum similibus
nō tamē vt infra dicitur talis ad restitutōnem fame tenetur. ¶ **S**e
cundo modo quis materialiter dicitur detractor t̄m. ⁊ fit. quando
quis nō infamandi animo. sed ex loquacitate alio indebito modo
occultando negando ⁊c. verba profert in infamiam proximi. ¶ **T**er
cīo circa quod considerandū si talia verba de se ex natura ⁊ propria
significatōne infamant. puta. quia significant ⁊ sunt criminalia cō
tra honestatem vite ⁊ morum. ⁊ apud illum vel illos quibus d̄r oc
cultat vel negat ⁊c. sequitur infamia proximi contra quem talis
detrahit. tunc detractio est mortale. ⁊ talis mortaliter peccat. ad hoc
est argum̄. per c. sepe cōtingit. et c. **V**i qui. l. dist. exemplificat domi
nus **A**nthoni. vt referendo de aliquo q̄ sit usurarius. adulter. forni
cator. predator et huiusmodi. **E**t hoc idem dicit Raynerius in sum
ma p̄theologie. titulo detractio. sub his verbis. sc̄z. **S**i aliquis ex
leuitate vel lapsu lingue dicit aliquod verbum graue quod alicui
ius famā notabilē ledit. ⁊ precipue in his que pertinent ad honesta
tem vite. mortaliter peccat. nec mentis leuitas. nec inaduertentia.
nec labilitas lingue cum a mortali peccato excusant. hec ibi. **L**uius
ratōnem assignat doctor **Y**oannes **N**ider. vbi supra. quia si quis
leuiter ⁊ ex paruis signis firmiter credit de proximo peccatum mor
tale. ipse in hoc s̄m beatum **T**homas peccat mortaliter. sed alium
de tali mortali accusare. vel etiam ex leuitate ⁊ sine necessaria ⁊ ra
tionabili causa peius est et maius nocumentum hominis et non
solum contra charitatē. sed etiā contra iusticiē eq̄tatē. ergo a fortiori
ē peccatū mortale ⁊ tenet ad restitutōnem. **E**xemplū inq̄t ad p̄positū. vt si

qs ex leuitate animi in rebo vl' in corpe magnū dammū inferret gra
uis culpa etiā a secularibz iudicijs indicaret. vt si ludendo necaret
aliquē aut vulneraret aut domū incineraret. sic etiā ē de retractoribz in
magnis rebo vt dicitū ē. alqāder de hecibi. **Si** ho de se talia nō infa
mant. puta. qz pnt intelligi ita de culpa veniali. sicut de mortali ex eo
rū beatōne. vt cū qs dr. talis ē supb. iracūndus. alterus. auar^o. leuis
et hmoi q pnt accipi p pmo motu q ē venialis z etiā p mortali. vñ
tūc retractio nō ē mortalis nec pferēs eadē ex loq̄itate mortali pec
cat. qz si primi audientes scādalizant est eis imputandū cū faciunt
ptra illd. c. esto te misericordes. de regu. iuris. qz in meliorē piē inter
ptari debeant. **Idē** dicendū de his q sunt modice importatīe. puta
pctā venialia q cōiter nō infamant. **Doc idē** vult **Ulricus** in sexto
dicēs. si malū veniale nō hīs sibi annexā infamiā vel notam vel re
fectū q est pena nō culpa aliqs recitat de alio nō ē mortale pctm nisi
fiat mortale ex malicia recitantis. id ē si intēdat p hoc. primū in fa
ma ledere vl' nisi mentiat. **Esset** em hoc mēdacū pniciosum. hec ille
Idē sicut fm **Schorū** in. iij. dist. xv. q. q̄rta. **Dm** ē de eo q ex lo
quacitate dr se audiuisse aliq̄ mala infamatoria. primi seu malū nō
asserendo vel taq̄ certū dicendo. s. put audiuir tale z tale crimē qd
nescit ab auditoribz. **Mult** em **Schor^o** ibidē vt allegat eū dñs **An
tho.** in 2^a p. ti. h. c. ij. q sic incaute loquēs de alio fallum crimen. di
cendo. forte ille hoc fecit. certe p̄t esse qd fecerit. aut dicēdo. ego au
diui dicere q ille hoc fecit. nisi ille oñdat certitudinē aliquā maiorē
q̄ ex relatōne cōi nō aufert ex natura actus illi famā in opinione au
dientū. qz si illi firmiter accipiūt et credunt ex hoc illū de q̄ ē sermo
criminosum. leues sunt. qz q cito credit leuis est corde. vt scribit ec
clesiastici. xix. vez. qz a scādalo pusilloz cauere oportz. **Iuxta** illud
Wartij. xvij. **Qui** scādaltzauerit vnū de pusillis his q i me credūt
expedit ei vt suspēdat mola azinaria in collū ei' z demergeat in pfun
dū maris. **Et** q̄a multi sunt tales pusilli z leues. id ē piculosum co
ram ipis etiā talia audita referre. z si hoc fiat intentōe mala. s. ledē
di famā alicui^o. nō p̄t defacili a pctō mortali excusari. si aut fiat corā
pusillis z leuibz ex incōsideratōe. durū est dicere q sit mortale. z hoc
dūmō nō addat q puocent audientes ad credendū. qz tūc eēt mor
tale fm **Landol.** **Et** addit **Antho.** etiā q videf idē. s. qd sit mortale
pctm. si qs ex suspitione loquēs asserit qd ignorat. siue ex odio hoc
agat siue loq̄itate. hoc em mortale ē. sec^o si ex loq̄itate diceret se au
diuisse mō iam dicto. sicut fm **Angelū** in summa nō peccat morta
liter si ille cui dixit habebat eū p scelerato. qz iā infamat^o erat apud
eū de alijs. z si nō de isto. hec ille. **¶ Tercio^o** dr qs retractor materialē

et formaliter simul. qñ scz occultat vel negat. 7 sic de alijs retractōis
modis. **Uel** dr verba infamatoria 7 cū intentōe infamādi. talis si
ne dubio mortali peccat. eo q̄ simplr retractio extat mortale pctm.
facit ad hoc. vi. q. p. ex merito. 7. c. deteriores. **Circa** pdicta no/
tanda est etiā regula **Cellarij** in suis regulis. vbi sic dr. **Retractio**
que est diminutio fame alterius occulta vel diffamatio que ē pub/
lica. vel promelia 7 exprobratio q̄ sūt in facie eius q̄ leditur sunt
ex genere suo mortales si damnū vel dedecus sit notabile. 7 si nō tra/
hantur extra p̄p̄riā rōnem. vt si fiāt ad cautelā alioz ne seducāt. aut
pro bono reipublice vel p̄munitatis alicuius. aut p̄ correctōe frater
na. **Sz** apud impfectos ista bñ agere. scz alios recte increpare. sicut
et se dignū laudare difficillimū est. hec ille. **Demū** etiā p̄siderandū
vt dr **Ulricus** in sexto vbi supra. multū auget hoc pctm qñ omi/
titur in platū vel doctorē. p̄pter qd hoc sp̄ali p̄cepto p̄hibet **Exo.**
xxij. dñs non retrahes. 7 **Ecci. x.** In cogitatōe tua regi nō retra/
has. **Hoc** aut p̄bat **Gregorius.** vt p̄. vi. q. p. c. sunt plurimi dicēs
Lapite languescente facilius reliqua mēbra inficiūtur. sicut scriptū
est **Isa. p.** Omne caput languidū. 7 omne cor merēs. quapropter ma/
nifestū est diabolu q̄ sicut leo rugiens circuit querens quem deuoret
cordibz plebiū suadet. vt doctoribz atqz pastoribz suis retrahāt vt
plexes nō tenentibz pastoribz frenā eoz lasciuiant. atqz ad ima ruāt
Et ita vt infra inqt̄ peius malū fore non estimo qz ch̄istianos suis
sacerdotibz inuidere. hec ibi. **Et** ad p̄positū magis hoc etiā p̄. ij. q.
viij. accusatio. **Si** retractores inqt̄ quorūcūqz grauit̄ iudicant. et
in p̄ditionis laqueū cadāt. **Dulco** magis retractores famulorum
dei dānantur 7 in baratrū (nisi se correxerint 7 p̄ eoz satisfactōem cō/
dignā egerint penitentiā) indubitēter vadunt. 7 vindicibz flammis
exurūtur. hec ille.

Dubitatur **Primo.** **Circa** hūc articulū. an sit vere re/
tractiois pctm mortale notoria seu pub/
lica pctā his qui ignorant solū ex loquacitate vel leuitate dicere aut
referre. **Rūderur** q̄ hic videtur duplex modus dicēdi. **Unus**
multū rigidus. que ponit frater **Joānes** bromiart. in summa sua
p̄dicantiū. 7 est talis. q̄ referre malū alterius nō occultū his qui ig/
norant. q̄uis sit p̄mune in tota patria. nō tñ inquit videtur dubiū
qñ referens h̄mōi. pctm incidat retractōis. **Quis** rōnez assignat. qd
ad pbandū aliquē diffamatorē seu retractores in foro ecclesiastico
sufficit q̄ aliū diffamauit apud bonos 7 graues corā q̄b talis p̄us
diffamatus nō fuit. **Retractio** em̄ est fame alicuius renigratio apd
eos apud quos nō fuit p̄us renigratus nec diffamat. hec 7 alia ibi
b i.

Sed referens peccatum modis predictis his qui ignorant quod sit notorium agit huiusmodi. ergo. **¶** Alius autem modus dicendi. quod non sit detractio proprie loquendo referre notoria peccata solum ex loquacitate. his etiam qui ignorant. et hic modus dicendi videtur posse fulciri ex magno dictis. **¶** Primo per dominum Antoninum in secunda parte summe. ubi supra. ubi de sic in forma. Referre mala criminalia aliorum ex quadam loquacitate que sunt notoria. non intentione denigrandi famam. non pertinet ad detractorem. quia talis non denigrat famam illorum cum iam denigrata sit. hec ille. **¶** Secundo per Petrum Ulicium in sexto ubi supra. **¶** Si quis recitat crimen de alio. vel ipse sit peccator occulti criminis id est diffamat ipsum loco et tpe quo non potest prodesse sed obesse. hoc est mortale peccatum. quia contra preceptum de fraterna correptione. Vel ad propositum loquendo recitat crimen manifestum coram illis quibus manifestum est. vel quos latere non possit in posterum. et hoc potius ex incauta loquacitate quam nocendi cupiditate. tunc non est mortale sed veniale. quia infert aliquid nocentum primo. vel inquit plus divulgat crimen quam sine eo divulgaretur. cum tamen sit verum. vel etiam notorium. tunc non est nisi veniale. nisi ex malicia fiat qua intendit afflicto addere afflictionem. id est infamam amplius infamare. hec ille. **¶** Tertio dicit conformiter in summis Durandus ordinis minorum. et Joannes Liffordensis. quod dices ea que fama non ferunt. aut dicit ea que sunt notoria. sic non est mortale. vel etiam nullum peccatum. dummodo dicat alio solentem et restandum. non congratulandi vel approbandi etc. hec ibi. **¶** Quarto videtur idem posse notari ex verbis Schoti in quarto. sic dicentis. **¶** Si quis inquit publice crimen committit. ut puta fornicatur scientibus tribus aut quattuor. tunc illi postea accusantes crimen non diffamant eum. quia publice committendo quod deique crimen lesionem sue dignitatis incurrit. nec postea illa publicatio per quam talis lesio nota fit auferi sibi famam. sed tantummodo facit in magis publicum devenire. quod tamen prius ex natura commissi actus simpliciter publicum erat. hec ille. **¶** Ad argumentum autem et instantiam tractatam fratris Joannis predicti dicendum videtur sub correctore quod ipse definitorem detractorem male applicat. etiam ad ipsam addit quod per se non sunt addenda. puta cum dicitur addendo clausulam istam. scilicet apud quos non fuit prius denigratus in fama. hoc etiam fallit. ut videtur. cum notoria peccata preter intentionem retrahendi ut est in proposito promulgantur. **¶** Sed forsitan posset quis replicare. ordo correctionis fraterne cui ipsa detractio opponitur in notorijs peccatis. etiam est servandus dum speratur emenda fratris. cum ergo hic ordo ab eo qui refert peccata publica ignorantibus non servetur. sequitur propositum quod talis erit detractor. **¶** Respondetur

certis. hec atoia in figura sunt nri. scz vt nō sim? cupiscetes maloz
sicut illi cupierūt. vt per Nūeri. xj. zc. et. c. v. dixerat. oīno audī
inter vos fornicatio z talis fornicatio q̄lis nec inter gētes. ita vt alī
q̄s habeat vxorē p̄ris sui. id ē nouerā suā. vñ fornicatorē hūc paul^o
tradidit sathane corpali verādū q̄sus peniteret. hāc em̄ p̄tate apla
habuisse dī. vt quē a petō nō possit auellere sic traderet sathane zc.
Sic z iudas in epla in. ij. ca. peccatoribz terrorē incutit. dicēs. ve il/
lis q̄ in viā Layn abierūt. scz p̄ inuidiā z errore baalā mercede effusi
sunt. scz p̄pter cupiditatē z tradictōem Abore pierūt q̄ scz p̄pter
ambitōem sacerdotij seditōnem mouit. sic enām q̄runda mala vita
ac eoz postior vindicta q̄nq; p̄pali p̄nt ad terrorē z instructōez
audientū. sicut etiā Joānes in epla canonica 3^a. instruit Sayum de
euitatōne maloz. z singulariter scribit ei de q̄dā noīe Diotreps he
resarcha q̄ vsurpabat sibi p̄matū dicens. ijs q̄ amat p̄matū gerere
in eis. dyotreps nō recipit nos p̄pter hoc si venero z moncā. id est
arguā palā z p̄niā eius opa q̄ facit v̄bis malignis garries in nos.
¶ Quarto. si q̄dem fieri p̄t ad auisatōem audientū. ne sic p̄ueriatōe
mutua maloz z p̄tagione p̄taminent z recipiant p̄tagiosam viā
ignorantes. hoc em̄ Paulus ep̄isse fecisse legitur. ij. ad Thi. iij. vbi
dī Thimoteū auisando Alexander errarius multa mala mihi ostē
dit. iste est Alexander de quo habet. j. ad Thi. j. q̄ p̄sentiā bonam re
pellens flagicijs naufragauit circa fidem p̄p̄tia temeritate. ideo pau
lus eum excōsecauit z sathane corporali verandū tradidit. vt disce
ret per penam nō blasphemare. sola namq; vexatio dat intellectū au/
ditū. vt dī Isaie. xv. vij. dī em̄ ibi glosa. q̄ ad correctōem relinque/
tū Paulus utebat diabolo aplica potestate. sicut nunc p̄lati ecclia
rum p̄tra reuelles vtuntur ecclesiastica cēsurā. Alexander igit̄ errari
us multa mala mihi ostēdit inquit. scz p̄tra me qd̄ potuit reddet illi
dñs sim opa ei^o quē z tu deuota zc. ¶ Quinto p̄t fieri retractio ad
correctōez absentū. cū scz amico fideli q̄ absentē celat honorē z p̄se/
ctū. reuelat fecerit^o vt vlcerr^o illi p̄ferat ad correctōez z emēdatōem.
z hoc mō vltus videtur fuisse Joānes in apocalypsi. instruiti sp̄ssē
z āgeli instructōe Infectera i format eū vt scriberet septē ecclijo. i. ep̄is
eccliaz q̄lī s̄bditos delinq̄ntes corrigeret. Et scribēs ep̄o p̄gamēni
dī. habeo adūsuz te pauca. s. p̄ctā corrigēda. qz habes illic tenētes do
ctrinā balaan q̄ docebat mittere puellas pulchras p̄ castra heboz
vt hebi q̄ fuerit luxuriosū allicerēt ad luxuriā. ac p̄ dñs ad idolatriā
vt sic re^o offenderet p̄ pplm. z sic q̄dā erāt i ecclia p̄gamēni tenētes do
ctrinā nicolaitaz iducetes. s. p̄bo z exēplo ad fornicatōez tāq; licitā.
dī ei Alex. de alca sup apoc. qd̄ ille nicol. fuit vn^o de septē diaconis de

q̄bo habet Actū. vj. q̄ tñ a doctrīa ch̄risti recessit. eo q̄ argueret sup
h̄ q̄ nimīū diligenter vxorē. q̄ erat valde pulchra. vt d̄r clemens. r vt
se excusaret ab hac stulticia. r̄ndit nō ē mihi cura qd̄ ip̄a faciat q̄ vult
vras ea. r iō pd̄cauit vxores eē p̄municādas r oēs mulieres. r pd̄ca
uit etiā hūc modū nō eē a deo. s̄ a q̄busdā p̄ncipibz eē factū rē. **Ve**
angelo Tyatire ecclesijs scripsit rephendēdo q̄ p̄mitteret muliere Je
zabel q̄ docebat p̄phetā docere r seducere seruos dei simplices. q̄ sc̄z
licitū eēt fornicari r manducare de idolatricis in idoloꝝ veneratōne
alio q̄n nō eēt pctm̄ nisi rōne scandali pusilloꝝ. **¶ Sexto** fieri p̄t de
tractio p̄pter p̄passionē absentīū amicabilem imp̄mendā ei cui ma
lum alterius manifestatur. vt sic puocetur ad orandum p̄ cōfessio
ne taliū r emendatōe. qd̄ vtiq̄ licitū ē r etiā meritorīū. In cuius
argumentū vidua illa sareptina p̄pter fidē a d̄no p̄mēdata. vt p̄z
Matth. xv. r Marci. vij. q̄ accessit ad Iesum dicens. miserere mei
fili dauid. filia mea vexatur a demonio. **Ex̄p̄mit** em̄ filie miserīā vt
d̄m pietatis puocet ad misericordiā. **¶ Nos** sex pd̄ictos modos
breviter qdā resoluat ad tres. dū inq̄t q̄ triplex finis p̄t eē q̄ q̄s a re
tractōe excusat. **Primo** p̄pter correctōem. aut ammonitōem. vt p̄z
etiā in denūciatōe. **Secdo** ne seducat q̄s a pctōibz. vt q̄n q̄s dice
ret affoctanti se furi. **Tane** ne seducaris ab eo in tale pctm̄. **Tertio**
p̄pter bonū reipublice siue cōitatis vel notabile bonū p̄sone singu
laris. vt siq̄s velit tradere ciuitatē vel incēdere occulte. aut inno cent
rem occidere. r his p̄cordat **Cancellari** vbi sup̄ in regul̄ moralibz.
Sed hic vnū notatu dignū diligētissime p̄siderandū q̄ idē **Cancel**
lari in de cusslo dia lingue d̄r. videat inq̄t. esto qd̄ fines boni h̄mōi in
tēdant q̄ tñ nō plus noceat locutio tal̄ absentibz r eoz fame q̄ p̄
sit p̄sentibz vt eoz edificatōni q̄m p̄ paruo bono p̄sequendo nō est
magū malū p̄mittendū. hec ille.

¶ **Primo** Circa hūc articulū. qd̄ ē signū q̄ q̄s bono fine loq̄
tur modis pd̄ictis in enarrando vitia primi. **R̄ndet** can
cellari vbi sup̄. q̄n q̄s loq̄tur ad bonū illū cuius mala p̄memorat
vtputa vt in se r audic̄tibz puocet mentē ad orandū p̄ emēdatōne
talis. necessariū ē vt sentiat tunc in se quādā ad eundē de q̄ sit sermo
p̄passionē piā dulcemq̄ misericordē r charitatīū affectū. **Etiā** req̄
ritur vt nō nimis longū tēret sermonē de tā mala materia r despica
bili. sicut pia m̄ nō relectat in narrādo longe mala filij. **Etiā** nec d̄
illa nisi ex necessitate. vtputa tā q̄ ip̄i medico. aut illis q̄ ei saluti po
terūt p̄desse r malū adiacēs auertere. sicq̄ narrando suspirat alre
tristat. **S̄z** si loq̄t malū ex loq̄tate sunt signa opposita. q̄m tūc sen
tit indignatōem animi p̄tra eos de q̄z mal̄ loq̄t r cū qdā amaritū

dine fellis mordet absentes et dilaniat sine misericordia et aliqua
passione nec ponit finem verbis suis vorax inuidia quin crudas omnes
carnes eius quem deuorat quantum in eo est absumpsit. et quantum tem-
pus patitur venena sua totaliter effundat. Item signum fallax cum sic lo-
quendo corrigere absentes minime curat. hoc sciri potest quia presentibus non
permittit ut absentibus charitative denunciaret. imo precepit timet ne id faci-
ant. et si factum foret non equo animo suslineret. non quia doleat de alte-
rius iniuria. sed magis de sua vilificatione ex retractionis nota. Nol-
let enim retractor reputari quousque esse non videt. Item signum efficax vi-
detur ut interrogat cor suum coram cordis inspectore deo et querat an
vellet quod alius sic loqueretur de se coram alijs ea intentione et forma et ce-
teris circumstantijs qualis ipse loquitur de alijs. et nisi fallax ut frequenter
respondit sibi cor suum si mendaciter. tamen veritatem suppressere nolue-
rit se hoc nequaquam velle. signum ergo mali est. hoc clauo retunditur non
nullo excusatio si super hoc obiurgant se hoc fecisse non mala inten-
tione et nullo modo ex inuidia dicunt. Et si rursus interrogant. an er-
go ex singulari id egerint dilectione et amicitia ad profectum absentium
et an filia amicitie signa velit erga se fieri consiliter. laqueis perplexita-
tis ita capti et irretiti sunt. ut vel manifestum contra conscientiam proferre
mendacium vel subum iniquum et dolosum iniuste dixisse contra proximum
fateri cogantur. quorum verumque malum est. Malum igitur et valde malum
multumque periculosum est esse promptum ad loquendum malum de absen-
tibus etiam ceteris malis que inde sequuntur circumscriptis. unde mens tamen
loquentis quam audientium impedit a melioribus et salutaribus postmodum
ex hoc etiam inuit. Cum enim exposit fuerit orandum et deo seruendum ad-
mentem redeunt placeat vel displiceat cum quadam quasi violentia quam pro-
tus incaute commisit vel admisit cum mala displicentia. hec ille et alia ibi.

De Sepe loquentes per retractiones in diuinis deponit turbant. quod
eis in hoc summo opere incubit cauere. **Respondetur.** quod colloquium
cum secularibus. hoc enim apte vult **Gregorius** in dialogo lib. iij. c. xv.
ubi sic dicit. Valde enim difficile est ut lingua secularium mentem non in-
net quam tangit. quia dum plerumque eis ad quedam loquenda descendimus
paulisper assueti hanc ipsam locutionem que nobis indigna est etiam
delectabiliter tenemus. ut ex ea iam redire non libeat ad quam velut ex co-
descensione reducti venimus inuiti. Sicut fit ut ab octosis ad no-
ticia a lenioribus ad grauiora verba veniamus. et os nostrum ab omni-
potenti domino tanto iam minus exaudiat in prece quanto amplius in-
natur stulta locutione. Et rursus. multum quippe inquit deorsum duci-
mur. dum locutione continua secularibus admiscemur. quod bene **Basilius**

postq̄ regē dñm exercitū vidit in semetip̄o se resp̄edit ⁊ penituit
dicens. Me mihi q̄ tacui. q̄ vir pollutis labijs ego sum. q̄ cur pol-
luta labia haberet offēdit cū subiūxit. In medio populi polluta la-
bia habētis ego habito. pollutōem nāq̄ labioꝝ habere se voluit. s̄z
vñ hanc p̄traxerit indicauit. cū in medio populi polluta labia ha-
bentis se habitare p̄hibuit. Et paulo ante etiā d̄t. Nos turbis po-
pularib̄ admixti frequenter ociosa nōnunq̄ etiā qd̄ grauius est no-
xia loquimur zc. hec ille.

Quintus articulus

No quintū articulū quo querebatur. quādo audiens de/
tractionem peccat. Dicendū s̄m b̄t̄m Tho. ⁊ Alexandrū
vbi supra. s̄m q̄ etiā narrat Rainerius vbi supra. q̄ au-
ditor d̄ se habere trib̄ modis ad detrahentē. Primo vt
inducens ip̄m ad detrahendū alteri. ⁊ tūc talis auditor grauius pec-
cat ⁊ nō minus sed magis q̄ detrahens. q̄ maior peccatū est in for-
te vel in causa mali q̄ in eo qd̄ oritur ex fonte. Et rō. q̄ dupl̄r ta-
lis auditor facit p̄tra charitatē. Primo p̄tra charitatē ex pte detra-
hentis in q̄tum sibi occasiōē detrahendi tribuit. Secūdo p̄tra eū
cui detrahitur. vñ sic vt etiā d̄t Lancellari⁹. ampliori reatu restrin-
git p̄pter occasiōē alteri p̄stitā. si em̄ ip̄e nō libenter audiss̄ alter
forlan tacuiss̄. Vñ oīm maloz q̄ ex cā tali ab eo data p̄cedunt h̄z
corā deo redderōnem. d̄t em̄ in. c. si culpa. ⁊ iniuri. ⁊ damno dato
Qui occasiōē dāni dat damnū dedisse videtur. Secūdo au-
ditor se h̄z vt cōsentiens ⁊ placens. q̄ sez plac̄ ei detractio p̄pter odī
um qd̄ h̄z ad illū cui detrahitur. ⁊ tūc tantū peccat q̄tum ille cui de-
trahit. ⁊ ideo si detractio fuerit mortalis. ⁊ auditio erit mortal̄. vñ
Paul. ad Ro. ̄. Nō solū q̄ faciūt rei sunt. s̄ etiā q̄ cōsentitū facien-
tib̄. facit ad hoc. c. nō solū. xi. q. iij. vñ Diero. in epla ad nepotianū
Age ne linguam aut aures habeas p̄uicices vt alijs detrahas. aut
alijs detrahētes audias. Et ibidē. Nō licz inq̄t tibi vitupatōem alte-
ri⁹ patiē audire. q̄ nec ab alijs optas recipi tuā. nemo inuito audito-
re libēter refert sez detractoria. Sagitta in lapide nō insiḡit. s̄ inde
resiliēs p̄cutit dirigentē. discat detractor dū te videt nō libēter audi-
re nō facile detrahere zc. Vñ ⁊ b̄t̄s Bernardus ad Eugenū ad p-
positū ita d̄t. Detrahere aut detrahentē audire qd̄ hoz sit damna-
bilis nō facile dixerim. Et Isidorus etiā in de summo bono inquit
Nō solū ille reus est qui falsum de alio p̄fert. sed ⁊ is qui cito crimī-
nib̄ aurem p̄bet. Unde b̄t̄s Bernardus vbi supra. Detractor ⁊

10
detractōis silens auditor vterq; diabolus portat. isse in lingua. ille
in aure. Et quo pz q; tot demones silens auditor talis in aurea reci-
pit quot detractōnes libēter audit. **¶ Tertio mō auditor detracti-**
onis aliqñ se hz vt tacens z nō resistēs. si em̄ alicui nō placet detra-
ctio. sz ex timore vel negligētia vel verecūda quadā omittere repelle-
re detrahentē. peccat qdē. sz multo minus q̄ detrahēs. vñ qñq; qdēz
est veniale. qñq; etiā p̄t esse mortale. **¶ Vel ppter hoc q; alicui incū-**
bit ex officio detrahentē corrigere. vel ppter periculū sequens. vel
ppter radicē qua timor humanus p̄t esse mortale peccū. qd̄ tūc con-
tingit qñ aliq; timore alicuius sp̄alis rei vel mortis omittere aliqd
qd̄ est diuina lege p̄hibitū. vel omittere aliqd qd̄ est p̄tra p̄ceptum.
alias auditor p̄dicus talis venialit̄ peccat.

¶ Dī Primo circa hūc articulū. quid iēbat audiētī detractōes
agere. dū detractor corā eo alteri n̄itur detrahere. **¶ Re-**
spondet q; tenet sibi resistere. **¶ Et hoc d̄t b. Tho.** vbi supra. q. lxxij.
sub his v̄bis. detractōes alicui facte p̄nt ad ip̄m ex altoz relator p̄-
uenire. z tūc sui arbitrij est detrimētū fame pati. nisi hoc p̄gat in pe-
riculū alioz. z ideo in hoc p̄t commendari eius paciētia q; paciēt̄ de-
tractōes sustinet. **¶ Nō autē** (inqt ad p̄positū) est sui arbitrij q; paciē-
tiam detrimētū fame alteri. z ideo in culpā eius p̄t̄itur si nō resistit cum
pos̄z resistere eadē rōne qua tenet aliq; subleuare asinus alteri. ia
centē sub onere. vt p̄cipit **Deutro. xxij. Un̄. lxxvi. dist. c. faciēs d̄z**
¶ Nō caret scrupulo p̄cessionis occulte qui manifesto facinorū desinit
obuiare. **¶ Debet ḡ auditor detractōis nō ridere dū audit detrahē-**
tem. sed reprehendere aut faciem ostendere sibi turbulentam vt cōsi-
stat iuxta illud **Proverbio. xxv. Vetus aq̄lo dissipat pluuias. z fa-**
cies tristis linguā detrahētē. **¶ Dicit em̄ Beda** **Si** hilari vultu audie-
ter dicere qd̄ didicerit nō libēter audiri. vñ **Diero. ad rusticū. Si-**
cut si sagitta mittat p̄tra durā materiā nō nūq; in mittētē reuertit z
vulnerat vulnerātē. ita detractor cū trillē faciē viderit audiētis. im-
mo potius nō audiēt; sz obturātis aures ne audiāt sanguinē illico
p̄ticescit. pallet vult; herēt labia. salina siccā. **¶ Et subdit.** si nō cēt au-
ditor nō cēt detractor. **¶ ḡ. Eci. xxvij. d̄z. Sepi aures tuas sp̄inis. z**
noli audire linguā nequā. **¶ Dicit tñ** circa hec doctor theologie Jaco-
bus de paradiso cartusien̄ ordinis. Puto tñ inqt talē audiētē tetra-
ctōrē nō teneri ad fame restitutōem. qz p̄ h̄ alter p̄ncipalis publica
ref. sz d̄z dolere de omissio z p̄sensu z informare detrahētē vt satisfā-
ciat. **¶ Etiā** p̄ hoc ille cui detrahit incitaret p̄tra detractōrē z alterius
crimen detegeretur. quod non licz. **¶ hec ille in speculo restitutōis**

Sunt autem varia remedia quibus detractoribus resistitur attendenda. put notat **Rogertus de lycio** in suo quadragesimali. et etiam sanctus **Bernardinus** ubi supra. **Primum remedium est elongatio.** Proverb. iij. **Detrabes labia pcul sint a te.** vñ **Dierony ad Eulsochiu** regine dicit. **Si que alicui detrabentem audieritis pcul fugietes dimitte ut serpente. ut verecundia ducit discat de alioy factis silere.** Debz ergo auditor se elongare inquit qda alius a spectu detrabentis. et si sine scandalo magno fieri potest statim abire. **Secundum est ostrisatio** vñ si qis non potest se a detrabentibus elongare ostendat eis vultu tristem significantem se non libenter audire. et stricando barbam spuado in terra post tergum respiciendo. et faciendo filia. **Nemo enim ut habet viq. p. ex merito. inuito auditore libenter refert.** **Tertium est reprehenso.** sicut christus discipulis fecit dum detraberent marie magdalenę **Matth. xxvi. dicens. quid molesti estis huic mulieri. et Job. xxix. dixit. osterebas molas iniqui et dentibus illius aufererebam predam.**

Quartum est cordis stabilitio ut non cito credatur mala. ut patz de chullo. de Joane baptista. **Susanna. Maurina.** que in habitu virili (ut habetur in vitaspatru) deo seruebat Itaqz quis cogitare debz in hoc qd de se aut de alio multa mala false fuerunt dicta. Ita et in fili polz ee. et qd non est parui criminis prava sentire de rectis. **Uñ. j. ad Ro. iij. dicit. Acharitas non cogitat malum** **Quintum est cordis passio.** ut audies detrabentes etiam verum dicentes spatiat primis pctōibz plderetqz qz sim cōem legē ut ait **Lactantius lib. vi. Nemo potest esse tanz circūspectus tā prudēs qn aliqui labat. et ideo qliter dz magis timere de suo lapsu qz de peccatis alienis gaudere aut scandalizari.** vñ p. **De. iij. scribit. Estote inuicē spatientes fraternitatz amatores. et p. ad Ro. iij. Paulus dicit. Si qd patif vnū mēbz spatiūf oīa mēbra** **Ad hec notet illud Lacellarij in tractatu de diuersis tētatiōibz** **Not** scit enim inqt hostis non puū ee delictū detractionē. vñ patiēter audire. detret. nāqz talis aut sūo aut faciei tristitia. aut quolibet aliter ostēdere palā ingratū ee hmoi detractoriū sermonē. **Qua in re possz ab obtreccate pūctari. fecerit ne aliqd bonū is de q sermo habet Itaqz dicere dz longe melius ee illi bona qz mala referre. aut certe illa non alijs sed ei qui peccauit ob suā emēdatōnem referre. hec ille.** **Quibus** concordat **Aristo. in homel. iij. vbi supra dicens. Alijs detrahi audientes amoneo aures obstruere. ppheta imitātes detrabentes secreto primo suo. hūc psequar dic primo habes aliquē quē laudes et cōmendes. aures aperio et vngenta suscipiam. si vero male velis dicere verbis ingressum obturo. non enim stercus et senu suscipere patior. qd mihi lucrū. si didicero qd ille improbus. hec ille.**

De Secundo. An etiā sit necessariū detractori resistere dñi audicō
eū sentit vey dicere. **Rūdet** p dñm Antoninū vbi su
pra. Si audicō talis scit detractorē vey dicere. Quis ei nō dicere ve
beat q loq̄f fallum. Dñ tñ eū redarguere q peccat retrahēdo. v̄l osten
dere q ei displiceat detractio. Si sō q̄s audiret detractōes. qz effi
mat loquentē moueri ex charitate. videlicet q p̄tendat obuiare mal
ad remediandū. tūc nō peccaret nō resistēdo. S3 nō sit q̄s facit ad
credendū. Credulitas em̄ male dicētibz de alijs reprobaf. lxxvj. dis.
si qd. qz ante q̄ p̄t̄ illud malū nō debm̄ credere. ij. q. j. de. xj. q. 3. in
cūctis. et c. Quis. xv. q. vij. si qd. et. et. xvij. c. vl. in fi. xxx. q. v. nullū
ante. Et rō hui⁹ cū q̄tidiana experientia doceat multas falsitates ex
errore. v̄l mēdacia ex industria dicere. 7 p̄cipue audicō a p̄sonis le
nibz 7 multo min⁹ audicō a maliuol. Als cito credendo peccat. vñ
Damascus papa. xj. q. ij. nō solum reus est q̄ de alio maluz p̄fert.
s3 etiā q̄ aures criminibz p̄t̄. sc3 credendo. et. ij. q. j. deus. dñ q̄ mala
audita moueāt nec passim dicta absq̄ certa p̄batōe credant. Sed
audicōs retrahētes forsan possit dicere. vt q̄rundā mos ē. Quid ad
me q̄ alij retrahūt. ego q̄dem os cuiuslibz claudere ne q̄o. **Rūdet**
ad hoc te. **Pierony.** qñ dñ. Nulli retrahas nec in eo sanctū te putes
si ceteros nō laceres. si dicis. ipe nō retrahens alijs loquētibz qd̄ fa
cere possim ad excusandū excusandem in peccatis. hec ille. **Dicit etiā**
Ulric⁹ in. sexto vbi sup. q̄ audicōs nō excusant p̄ hoc q̄ dicūt se in
uite audire nec posse nec audere eos reprehendere. qz audiendo tetra
hentes sunt occasio eis retrahēdi. si em̄ oñderēt se talibz verbis non
delectari. s3 grauari illi resistēt rē. hec ille. **At3** q̄ hec eoz calua excu
satio. vñ testijs peiores vident dñi fratres lacerari vidēt a canibz sal
tem clamore vel lapidibz correctōis nō resistūt. Atq3 falsam tetra
hentiū ministrāt vt fratres eoz comedāt. detractoribz q̄ necessario ē
resistendū. als em̄ etiā inq̄t **Ulric⁹**. audicōs in eodē crimine sunt

De Tertio. Qñ q̄s audicō detractōes possit excusari a pctō.
Rūdet vt qdā notabilr collegit q̄ tūc audicō detractōes
q̄s nō peccat. qñ casus se tal' offert q̄ merito audicōs nō h3 sp̄z p̄ba
bilē p̄d esse retrahēti vt cessaret. nec alijs audicōtibz ad h̄v detractori
minus leuiter credāt. imo poti⁹ p̄babilr h3 timere q̄ resisteret tetra
henti aut sibi tradiceret eum arguendo. ex hoc oziretur maius ma
lum q̄ sit motum p̄ detractorē retrahēdo. 7 audientes sibi nimis le
uiter credunt. vñ tunc nō peccat nō resistendo. sed meretur si ex chari
tate talia omittat. Immo interdū ad hoc tenetur. **Vñ 7 Michael**
mediolanensis in suo q̄dragesimali dñ. Verum est tñ. q̄ si q̄s ex ra
c. ij.

tionabili causa hoc pageret ne videlicet maius malum ex hoc venis-
ret minime tunc mortaliter peccaret. qz tunc **Dico**. Frustra niri z nihil
aliud qz odium qzere extreme remencie e. vñ. et. xliij. q. iij. c. nō in ppe/
tūū scribit. Multi sacerdotū culpa zelo dei pleq se pfitent. sed dum
indiscrete hoc agūt sacrilegij facinus incurrūt. z dū precipites qsi ad
emendandū veniūt. ipi quoqz multo deterius cadunt. hec ibi. **Con-**
tra autē est. qñ spes est emende. tunc em̄ vt onsum est resistere tenetur.
Insup saluo meliori iudicio inquit predictus collector qñ audiens
scit z valde pbabiliter putat. qz pccm̄ qd hō imponit primo sit publi-
cū istis corā qbz hoc narrat. vel qz desup sit scia a iudice lata. tunc
nō tenet resistere. nec arguere. nec iudicare detractorē. licet scet qz inve-
ritate sit detractor. ppter malā intentōem. vel forte qz audiēs ē dcep-
tus in hoc si putat vel dubitat in his sine sua culpa. Quando vero
audiens scit vñ putat pbabiliter perarum vel dubitat de his tūc mo-
dis p̄dictis resistere debet. **I**tem sū eundē. dum qz detractōes au-
dit. sed in corde nō aduertit quid dicat. de alijs intus cogitando in-
terim talis nō peccat audiendo detractōes. z nō resistendo nisi ex of-
ficio ad hoc esse obligatus. **I**llud patz. qz hz se sicut surdus q si p-
sens esset nō peccaret. **I**dem sū eundē dōm de audiente z aduertē-
te verba. sed nō intelligit ea. puta si dicatur verbum detractoriū in
gallico z ipse ideoma hoc ignorat. **hec ille.**

¶ Quarto. **A**u ia cui detrahitur pcepta infamia sibi facta. te-
neatur de salutis necessitate. famam defendere z obloquen-
tibus resistere. **R**espondetur p̄ superius tacta. z dñs **Antonin⁹** idē
de vbi supra. qz licet p̄p̄ri arbitriū sit detractōes de se factas quā-
do nō vergunt in aliorū periculum pati. Quando tamē detrimentuz
fame p̄ detractōes factum est z vergit in periculum aliorū secus
dicendū. **U**nde tunc talis cui detrahitur debet nō odio moueri. vel
detractōes de se factas detractionibz retūdere. sed dicendo falsa vel
occulta mala de illis. s̄z debet se excusare z innocētiam suā ostendere
q̄tum potest. ne alij ex infamia exorta scandalizent. **A**lls em̄ tacen-
do male faceret. **V**ñ em̄ **Augusti. et habetur. xj. q. iij.** nō sunt audien-
di qz q̄ fidens p̄scientie sue negligit famam nimis crudelis est. **D**ic-
tamē de dñs **Antonin⁹** in casu quo verum esset. tamē occultuz qd
dictum esset. tunc is cui sic detractum est. ita se excuset qz nō mentia-
tur z multo magis ne periret vel ne arguat detractores de menda-
cio. sed posset se aliquibus verbis sophisticis excusare. vt qz multa
mala quotidie dicuntur ab hominibus. vel etiam qz de sanctis virz
etiam multa mala false dicta sunt. z ideo nō mirum si etiam de eo

dicantur. Et q̄ miratur q̄ credunt homines tm̄ nephas de eo ⁊ hu/
iusmodi. ¶ Ad questum p̄ncipale sic r̄idet etiā Angelus in sum
ma p̄r glo. in c. lenti. xj. q. iij. q̄ aut sum⁹ inter tales qui parati sunt
imitari. ⁊ tunc d̄i ip̄e q̄ peccat mortaliter nō repellens infamiam. et
sic inquit intellige. c. nō sunt audiendi. xj. q. iij. et c. nolo. xj. q. j. ⁊ de
p̄se. dist. j. iuxta. Aut sumus inter tales q̄ solum parati sunt re/
phendere ⁊ nō imitari. ⁊ sic sufficit nobis p̄scientia. ⁊ nō tenemur sa/
mam defendere ⁊ sic intellige c. q̄d obest cū q̄nq; capitulis sequētib;.
xj. q. iij. hecibi. Et hoc idem Joannes Erfordensis in summa sua
clarior modo sic d̄r. Aut quis habitat inter bonos. tunc sibi neces/
saria est p̄scientia ⁊ fama. Aut habitat inter malos. ⁊ tūc aut de cor/
rectōne eorum spes est sic fama ⁊ p̄scientia sunt sibi necessaria. Aut
nō est spes correctōnis. quia p̄ni sunt ip̄m rephendere nō imitari. sic
sufficit sola p̄scientia. unde tenetur abstinere a scandalo actiuo ⁊ nō
passiuo exemplo christi q̄ de pharizeis de bonis operib; scandalizat;.
d̄r. sinit illos. ceci sunt ⁊ duces cecoz. nam scandalizans actiue ne/
gligit famam. passiue nō negligit

D̄r Quinto. adhu c. In iusto q̄ habet apud deum bonam cō/
scientiam incumbat repellere infamiam cui ip̄i solam spe/
ciem malam exteriorē prestite causam. ¶ Dicendum q̄ fame de/
nigratio seu detractio repellitur duobis modis. Uno modo occa/
sionem detrahendi subtrahendo. ⁊ sic iustus ⁊ quilibet tenetur de/
tractōnis causam vel occasionem vitare. sicut etiam scandalum. scz
ne aliquid faciant propter quod alius scandalizetur ⁊ detrahatur. alia
em̄ prestando occasionem detrahendi quis mortaliter peccaret.
Iustus ergo cui detrahatur cui etiam necessaria est bona vita quo
ad seipsum. ⁊ bona conscientia quo ad deum. ⁊ bona fama quo ad
proximum. vt sanctus Agustinus dicit. quātum in se est debet de/
tractoribus suis satisfacere qui malum suspicantur de illo. osten/
dendo intentionem bonam. remouendo speciem mali. ⁊ occasionem
scandali fm̄ q̄ possibile est. Unde vt sic dicit sanctus Gregorius q̄
vocandi sunt detractores ⁊ tranquille ammonendi alq; satisfacere
omnibus modis debemus. ne forte scandalizentur. scientes q̄ de
iudeis veritas dicat. ne forte scandalizemus eos. Si ergo hortat
io prodest sufficit. eo q̄ talis q̄rtum est in ip̄o fecit. Si vero nō po
test satisfacere. nec omnino subtrahi occasio ab ip̄is detrahenti/
bus qui sibi ex veritate satisfieri nolunt. tunc faciendum est si/
cut consilium euangelij dicit. Dominus em̄ dicentibus sibi discip
pulis. scis q̄ iudei hoc verbo scandalizati sunt. ¶ Respondit. sinit

illos. ceci sunt et duces cecorum. vñ tñc in isto sufficit bona p̄sca corā deo
iuxta illud Job. xvj. Dicēs. ecce i celo testis me⁹ ē et p̄sca me⁹ i excels.
Alio mō repellit detractio p̄pescendo liguas retrahētū. et tñc nō oēs
tenent. nisi q̄ten⁹ q̄s d̄z saluti p̄rimo p̄uidere. vt statim in dubio se
quenti etiā tāget. Dece Raynero vbi sup̄ post Alexandrū de ales
in 2º pre. q. 147. Si dicas null⁹ tenet ad ipso possibile. iā null⁹ p̄t ca
uere q̄n aliq̄s offendat in ip̄m. q̄ null⁹ p̄t cauere a vitio detractōis.
et ita nec ab ei⁹ occasione. vt in p̄mo mō tactū est. Dñm inq̄t idem
Alexāder q̄ occasio detractōis aliq̄n ē ex pte ei⁹ cui detrahif. aliq̄n
ex pte retrahētis vel ei⁹ apud quē detrahif. subtrahere q̄p̄t vt i plu
rib⁹ occasiones q̄ sunt ex pte sui. et ad h̄ tenet s̄m illud apli. ab om̄i
specie mala abstinete vos. Occasiones ho q̄ sunt ex pte retrahētis v̄l
ei⁹ apud quē detrahif nō tenet ip̄e subtrahere. Si itez dicas ex pte
sui cui detrahif nō videt occasio necessario tollēda cū infamia sibi fa
ciat ad meritū s̄m q̄ apls testat se currere in p̄dicatōe inter infamiā
et bonā famā. Dñm inq̄t idē l̄z detractio sit meritū aliq̄n ap̄d sustinē
tem patiēter. nō tñ dāda ē occasio detractōis. q̄ em̄ detractio ē cā me
riti hoc ē ex pte rei. q̄ ex malis elicit bonū. q̄ ho dat occasiōē extra
ctiōis ē p̄ncipiū mali. nō aut̄ sunt faciēda mala vt eueniāt bona.
ad Romanos. iij. hec ibi.

Dubitas Dic finalr circa hoc dictū Angeli in q̄stiuicula
q̄ta p̄cedēti. An dictū ei⁹ sit v̄x q̄ q̄n q̄s ē in
ter tales q̄ parati sunt imitari si non repellat infamiā sibi factā q̄ sp̄
mortalr peccet. R̄ndetur sub correctōe. dictū angeli in hoc vbi de
mortalr loq̄tur valde videt restringendū. Plures em̄ sc̄i patres vt
etiā beūs Tho. in q̄dlibet. r. arti. xij. cedit famā meritorie absq̄
p̄ctō nō defendēt. c̄ntes tñ inter bonos q̄b⁹ exēplū vite et imitati
onis p̄stabāt. vt legit in vitasp̄atz. vbi singlariter p̄z h̄ de Mauri
na iniustissime d̄ffamata. Mulci etiā hodie credendū ē exēplaris
vite dū infamant famā nō curāt defendere cogitātes illd̄ Catonis
Lū recte viuas nō cures s̄ba maloz. Durū valde cēt hos oēs velli
gia sc̄oz imitātes mortalr peccare eo q̄ nō repellāt infamiā. Igit̄ si
ne p̄iudicio r̄ndendū videt. q̄ illud glōse iā allegatē in c. senti. q̄ sc̄z
q̄s teneat famā defendere. q̄n ē inter tales q̄ parati sunt imitari intel
ligif solū eē de p̄cepto certis p̄sonis et nō oib⁹. Hoc em̄ ap̄te indicat
te. Tho. h̄ determinādo in q̄dlibet vbi sup̄ sic dicēs Illi q̄b⁹ incū
bif ex officio v̄l statu p̄fectōis alioz saluti p̄uidere peccant. nisi infā
mā p̄pria iuxta posse repellāt. Alij ho q̄b⁹ magis custodia sue salu
tis iminet p̄nt sue hūilitati p̄uidētes famā v̄l infamiā p̄tēnere. hec
ille. et r̄ em̄ ibidē assignat. q̄uis em̄ inq̄t fama sit ho i necessaria p̄p̄t

primū edificandū. 2 iō crudelitatē 7 ignaue sit his q̄z interest pri-
mū edificare ipam negligere 7 nō defendere. Ipam tñ famā ppter se
ipam appetere. cū h̄ spectet ad inanē gl̄iam. iō rōe suūpius q̄s eā p̄e-
nere p̄t. 7 h̄ nō ē ignaue. s; hūilitatis 7 p̄cutis. hec ibi. **Ex q̄dō p̄t**
q̄ illi q̄ nō h̄nt saluti alioz p̄uidere nō tenent sub pena pcti mortāl
diffamā defendere. s; si volūt dūmō nō dāt occasionē infamie. ipaz
infamā ab se; pctō sustinere p̄nt. secus de alijs vt patuit **¶ S; q̄d**
tūc de ꝓcubinarijs p̄tinēter iā cū suis ꝓcubinis vinētib; nō q̄d etiaz
illi infamā sup incōtinētia meritorie sustinere p̄nt. R̄ndet q̄ nō. s; q̄
manēt in dānoso statu 7 peccāt mortāl. eo q̄ infamā nō repellunt
p̄nt in tractatu q̄ directōiū ꝓcubinarioz nūcupat. habes lat̄o dis-
cussū in q̄ stupēda miranda 7 inaudita repxies. Un̄ circa hec vt
etiā p̄tractū ē notandū fm etiā lx. Tho. vbi sup̄ Dupl̄ infamā repel-
litur. vno mō occasionē subtrahēdo. 2 sic oēs tenent infamā vitare
als sine scandalo actiuo fieri nō possēt q̄d sp̄ ep̄am. hec ille. ꝓcubi-
narijs aut̄ p̄dicat̄. q̄z p̄ cohabitatiōem dat adhuc occasionē infamie
seq̄t q̄ nō sit i statu salutis. nisi p̄ abiectōez ꝓcubine h̄mōi infamā re-
pellat. Alio° inq̄t infamā repellit linguas retrahentiū ꝓpescēdo. 7
hoc mō nō tenet q̄s infamā repellere. nisi q̄tū q̄s saluti p̄imi p̄ui-
dere d; q̄ mō sc̄ti patres infamā nō repellētes excusant. vñ Gregori-
us sup̄ Eze. homelia. ix. De linguas retrahentiū sicut nō studio nō
debem⁹ excitare. vt ipi p̄creāt ita p̄ suā maliciā excitatas debem⁹ eq̄ni-
miter tolerare vt nob̄ meritū crescat. Aliq̄n etiā ꝓpescere ne dū nob̄
mala dissemināt eoz q̄ nos ad bona audire poterāt corda innocen-
tiū corrūpāt. Et infra. h̄i etem⁹ q̄z vira in exemplū imitatis ē posita
debēt si p̄nt retrahentiū sibi s̄ba ꝓpescere. ne eoz p̄dicatiōez nō audiat
q̄ audire poterāt 7 i p̄uis monib; remanētes bñ viuere p̄tēnāt. hec ibi

Sextus articulus

Ad sextū articulū q̄ q̄rebat q̄n fama ē necessario restituēn-
da. **Dōm q̄ detractor auferens famā tenet ad restituēdoz**
ei⁹. ita q̄ negligēs restituere famā p̄sone infamate. mortā-
lis peccat. vt tradūt doctores t̄q̄to. dist. xv. q̄ vt ibidē d̄r
Richar. cū lx. Tho. ad obseruandū iusticiā oēs obligamur. cū q̄re-
stitutio sit actus iusticie ꝓmutatiue. hinc q̄libet tenet ad restituēdoz
rei ablate iuste si restitui p̄t. sinantē. tūc restitutio fieri d; in equalē-
ti si possibile. extra ne lite pen. c. ecclie sc̄e marie. D̄ si nec equalens
reddi p̄t. tūc satisfacere tenet ad arbitriū boni viri. hec ille. Et p̄ ꝓse-
quēs cū necessario sit rētpalē restituere. seq̄t vt etiā infer̄ Alexander
vbi sup̄. q̄ multo fort⁹ fama sit restituēda. Inf̄ res eā t̄pales vt sup̄

patuit. tenet pncipatū z spūalibz bonis adheret. mal^o at ē bonū qđ
in hoīe z intra nos ē qđ qđ extra nos extat. Si extra hec arguas.
ad ipossibile nemo tenet. s; nō ē possibile famā restituere. nō em̄ ē in
ptate diffamāis mutare opinionē malā hoīm quā ex diffamatōe
pcepit. qđ detractor famā oblātā restituere nō tenet. **Ad hūc**
Alexander de ales vbi sup. q; lz talis nō p̄t in integrū mutare malam
opinionē. forte em̄ inq̄t. ipossibile ē ei mutare opinionē quā illi p̄ce/
perit. tñ tenet bonū dicere de eo sicut p̄us dixit malū. qđ ē ei possibile
et h̄ illis corā q̄bz fecit diffamatōem. z oñdere dz se deliq̄sse. ex q̄ forte
mutabit opio. sicut em̄ exhibuit mēbra iusticie p̄ire iūq̄tati ad inq̄
tatē. ita tenet exhibere mēbra sua iusticie i satisfactōez. Si itez di/
cas q̄s p̄t scire apđ q̄s sit fama denigta. **Rūdic** idē q; apđ oēs apđ
q̄s detrahit z alteri^o opinionē lesit q̄rū i ipō ē tenet famā restituere
vl̄ resarcire. **Uñ sūc** **Hosti.** z etiā **Dr** **Cardinal** **Zabarella** i de. re. p̄uile.
c. s. s. **P**etractores tenet ad restitutōez bone fame p oia loca p q̄ re
traxerūt. z p alia ad q̄ ifamia puolauit cū dictā vni^o sepe i talibz seq̄t
ml̄tendo. **sūc.** fama repleta mal^o velocibz euolat alis. **Fama** boni
lente volat iudicia retinere. **Alias** detractori illi nō remittet̄ p̄ctm̄ nī
si oībz modis q̄bz p̄t restituat famā ablātā. vt re vsur^o. c. k̄tū. ar. he
purga. cano. c. iter sollicitudies. **P̄t** igit q; nō sufficere detractori q̄rū
diffamia ē diuulgata resarcire famā alteri^o apđ q̄s ip̄e sol^o detrahit
s; etiā o; apđ alios ad q̄s mediate vl̄ imediate ifamia puenit. ean/
d eōm q; fuerit possibile necario restituere. **P̄dicta** **Gabriel** in. iij.
dis. xvj. sic d̄t ledēs iuste diffamādo primū tenet restituere dānu il
latū. pbat. q; ois iuste dānificās primū tenet recōp̄sare. s; ledens
famā priuū graue dānu ifert. z tāto grau^o q̄to p̄ciosi^o ē nome b̄/
nū vngētis p̄ciosis z cūctis exteriōz rez diuini. nec tñ ifert dānu;
prio cui^o fame detrahit. s; z oībz in q̄bz malā opinionē de prio gene
rat **Tū** p̄mo eis. q; audiēda s̄ba detractoria. vl̄ in eis delectant̄ aut
intemeraria iudicia de prio incidūt. z p̄ h̄ mortali peccāt. **Tū** scdo
illis. q; p̄p̄ bonā opinionē ei^o cui^o fama ledit̄ plures vtilitates spūa
les z tpales p̄scuti sunt. q̄bz p̄ p̄dicatōez p̄uant q̄bz oībz ad restitū/
tutōem tenet. p̄t exēplificari de p̄dicatoribz. p̄lat^o. officialibz. z ppli re
ctoribz. q̄z bona fama p̄mo dā affert pplis z ecōuerso diffamia ml̄ta
mala. p̄p̄ qđ d̄t. curā habe de bono noie. hec ibi. **Et** hec restitutio ne/
cessaria est **Albro** i. iij. dis. xv. sic oñdit **Ad** qđ b̄hari^o possidet iniustī
me amittit. fama arc̄hari^o possidet q̄z aurū z argētū. q; inuitissime
amittit. q; videt q; maxie dz restitui **Et** d̄t ibi. si itē d̄o diffamāci q̄s
euomat mala. dico restituere tenet. si tñ crimiosa euomu/
Dr. **Primo** circa hūc articulū. **An** ne in casu aliq̄ nō **serit.**

fit necessaria fame restitutio. Rūder possit doctores fm q̄ sūmisse
vt Angelus dñs Antho. 2 alij tradūt q̄ fallit in septē casibz q̄ nō oꝝ
restituere famā Primus q̄n seq̄ret maior ifamia. vt puta. qz nō āplī
us forte recordat. 2 p̄pterea q̄n detractor vult restituere famā dicat de
eo malo qd̄ dixi tali nō credat̄ nec specificet qd̄ Secūdo. q̄n restitū
nō p̄t fieri sine piculo pbabili alicui⁹ mortal' pcti aut moris corpāl'
2 hmōi. qz tūc cū tale malū sit p̄ponēdū fame nō tenet famā restituere
Aduertēdū tñ d̄t Angelus fm doctores q̄n restitū fame nō p̄t fieri
infamator tenet ad aliqd̄ equalēs in rebz. vt etiā iā p̄dictū ē. Cū d̄t
be. rbo 2° sic i forma. Si nō p̄t famā restituere d̄z alij recōp̄sare si
cut i alijs dicitū ē. hec ille. Et p̄us de alijs dixit. q̄n id qd̄ ē ablatū nō
ē restituibile p̄ aliqd̄ equalēs d̄z fieri recōp̄satio q̄lis possibil' ē. pu
ta cū aliq̄s alicui abstrulit mēbrū d̄z ei recōp̄sare i pecunia v̄l i aliq̄
honore p̄siderata p̄ditōne viriusqz p̄sone fm arbitriū boni viri. hec
ibi Terz q̄n dixit his q̄bz debebat puta plato p̄ d̄nūciatōez v̄l ac
cusatōez v̄l his q̄ poterāt p̄desse 2 nō obēē Exp̄plicat dñs Antho.
vt si crimē alicui⁹ reuelat nō ex odio v̄l loq̄citate. s̄z ex charitate v̄l iu
sticia. v̄l ex necitate. puta d̄t ecclie fm ordinē correctōis fraſne v̄l ac
cusat̄ eū corā iudice v̄l p̄fessori d̄t. cū nō possit alit' pctm̄ suū p̄p̄riuz
sufficiens declarare. v̄l etiā vt p̄fessor oret. p̄ eo 2 illū admoneat. v̄l pla
to vt p̄uideat meli⁹ sibi 2 regi suo. tal' nō tenet ad fame restitutōez
s̄z p̄ter de tharē. Ray. 2 hūb. Quartus q̄n dixit talia q̄ de sua nasa nō
s̄z diffamatoria. vt puta. qz poterat iterpari i pctm̄ veniale put sup̄
ūy. ar. dicitū ē. Exp̄plicat Antho. vt si dixit bonū alicui⁹ mala irētio
ne factū. puta. qz frequitat̄ q̄s d̄na si illū dicat talia agere ex iam gl'a
nā audientes h̄ sciūt 2 scire debēt se scire nō posse irētiōez alicui⁹ q̄ sine
q̄s agat opa sua. 2 iō si h̄ crederēt. ex leuitate sua cēt. nō āt ex lo curōe
Quintus q̄n dixit se audisse nihil addēdo ex q̄ credulitate faceret
sic ei s̄z Scho. 2 lādulphū n̄ tenet ad restitutōez fame Addit tñ Alax
anus. q̄ si seq̄t ifamia nihilomin⁹ tenet. q̄uis simpli dixit se audi
uisse nihil addēdo. 2 tūc tenet fm lādul. dicere se falsuz audisse 2 se
mīn⁹ caute locutū fuisse. Scho. s̄o d̄t q̄ dur videt q̄ creat genit' pcti
venial' q̄n ex i p̄sideratōe talia refert v̄l etiā sup̄ tactū fuit Dicit etiā
Antho. circa h̄ dicūt aliq̄. q̄ si q̄s ex tali relatōe alicui⁹ nota icurrissz
infamie. tenet famā restituere corā ill' corā q̄bz locut⁹ ē de eo. s̄z si nō ē
secuta ifamia n̄ tenet. hec ille. Sextus q̄n ille cui dixerat sciuit p̄ aliā
viā postea. vt puta q̄ tūc erat secretū nūc publicatū ē p̄ alios Septim⁹
vt d̄t Angelus. ē q̄n ille oīno erat ifamis saltē ap̄d illos cū q̄bz de
traxit de eo. Dicit etiā Durā ordia minor 2 Ioānes erffordēb i sū
mia si ea q̄ auferūt famā sunt s̄z notoria sic nō oꝝ famā restituere.

De Secdo p̄ maiori declaratiōe de mō restituendi famam.
Rūdetur vt d̄r **Ulricus** in. vj. tractatu. iij. c. xviij. z iā tā/
etū fuit q̄ detractor q̄ iā fama abſtulit teneſ pur̄ p̄t restituere famā. re/
cognoſcēdo errorē ſuū retractet v̄l alleuet q̄tū p̄t ſine mendacatio in
oibz locis. ad q̄ p̄ eū puenit h̄mōi infamia. niſi hoc nō audeat p̄p̄t
potentiā v̄l crudelitātē aduerſarij. hec ille. **Et d̄r dñs Antho.** q̄ d̄z
adhibere conatū ad recordandū in q̄bz locis. ſz cū magna difficulta
te p̄pter p̄fuſionē hoies ad hoc induci p̄nt. hec ille. **Et Angel⁹ poſt**
Scho. d̄r. ſi in publico dixit in publico retractet. ſi in occulto z in
occulto. **Et d̄r Gabriel** vbi ſup. q̄ reſtitutio fiet nō palliate. ſz ita cla
re z publice ſicut impoſuit. **Alio q̄n** nō ſeruaret eq̄litas iuſticie. **Ul**
terius d̄r dñs Antho. poſt alios. **Si** ab aliq̄ detractio facta ſit ſuper
crimine h̄e p̄petrato. **Aut** igiſ tale crimē ē occultū z infamiā tra de/
bitū ordine correctōis inducēt. tūc talis teneſ infamato famā reſti/
tuere q̄tū p̄t. ſine mēdacio tñ. nō em̄ d̄z dicere ſe illā mendose diſſa/
maſſe. q̄ nō ſunt faciēda mala vt eueniāt bona. ad **Roma. iij. ſed**
dicat ſe male dixiſſe vel iniuſte diſſamaſſe eū. vel alio p̄gruo mō. vt
puta nō credatis ip̄m eē talē. male dixi. ſtulte locut⁹ ſum. z h̄mōi. **H**
em̄ vey ē. q̄ nō ſeruato iuris ordine p̄poſuit in publico qd̄ nō erat
vere publicū. **Vel** dicat nō reputetis eū eē malū. bon⁹ em̄ ē. q̄ q̄li/
bet p̄ſa mend⁹ ē bon⁹. donec p̄bet contrariū. de ſeru. in or. fac. c. vnico.
et hoc ē p̄ſuadere alijs. q̄ nō reputet eū malū. **Et ſm Alexandrū da**
ales. talis detractor teneſ ad aliquā recōpenſatiōem ad arbitriū boni
viri z alleuare famā. **Aut** h̄o ſecdo ab aliquo ſit detractio ip̄onēdo
faſſum crimē. tunc talis teneſ declarare ſe faſſum dixiſſe q̄tūcūq̄ ei
erurgat. ex hoc erubeſcētia z p̄fuſio. nō em̄ talis erubeſcētia ē ſuffici/
ens cū nō reſtituendi famā ablatā. etiā ſi deberet remanere infama/
tus. **Uñ ſm Alexandrū de ales** h̄uis teneat q̄s maḡ ſeruare famā
ſuā q̄ alienā. ceteris paribz. cū maḡ teneſ alteri reſtituere famā iuſte
q̄ ſeruare p̄pria iniuſte. q̄ teneſ bonū aie ſue p̄ponere bono fame
ſue. **Idē vult Scho. in. iij.** z addēs etiā ſi tñ h̄mōi fama ſibi p̄ſi cō
petere nō p̄t niſi iniuſte. tunc maḡis d̄z illā altem diligere cui iuſte cō
petit q̄ ſibi mer cui iniuſte. z ſic accuſans aliū iniuſte teneſ famā p̄i
mo reddere. q̄ p̄ retractōem verbi ſui ſeip̄m turpiter diſſamet.
¶ Circa p̄dicta etiā notandū qd̄ d̄r dñs Antho. vbi ſupra. q̄ ſatiſſa
cio de infamia. z fame reſtitutio d̄z fieri q̄tūcūq̄ q̄s p̄t. z adeſt opoz/
tunitas ſine alijs periculis. **Inſup** etiā notandū aliud q̄ hic d̄r **Heu**
ricus hery. vtputa. **Q̄** q̄cūq̄ dicunt de infamatiōe eadē p̄pariformit̄
intelligēda ſunt de ſuſurratiōe. q̄ ſicut diſſamator obligat ad reſtitu/
tiōnē fame. ſic ſuſurrator ad reſtitutiōem p̄ſtine amicitie. ſz inter eos

quos susurrando discordes fecit. ¶ Demū etiā valde considerandum
 fm q̄ Ulrichus dicit vbi supra in sexto. q̄ detractor nedū tenet ad resti-
 tutionē fame. sed etiā ad restitutionem damnorū si illi qui infamatur
 aliqua inciderit qui sine hoc hec nō incidissent

De Tertio de infamatioe. q̄ sit in iudicio. An accusatus de cri-
 mine omissio sed occulto. q̄ negat se hoc omississe. teneatur
 ip̄i imponēti sibi hoc crimen ad restitutionem fame Et videt q̄ sic.
 qz imponit sibi crimen de calūniā. imo q̄ ad amplius teneat videt.
 dicit em̄. v. q. vi. c. qui calūniā nō pbat. penā debet incurrere. quā si p-
 basset reus utiqz sustineret ¶ Rūderur fm Schorū in q̄to. quē
 dñs Alno. ad hoc etiā allegat. q̄ talis accusatus nō tenet illaz ne-
 gationē suā retractare qua negavit in publico verū crimē. qz nō tes-
 natur quicūqz statim in iudicio p̄fiteri se eē reuz nōdū p̄ictus. Ter-
 nes tñ p̄ q̄dam s̄ba sobria restituere famā accusanti quē indirecte de
 calūniā notavit dicendo. nō habeatis eū p̄ calūniatore. qz forte in-
 pponendo habuit bonā intentōem. vel credidit se pbare posse in-
 tentū suū. s̄ acceptus est. Quidā tñ dicit r̄bū. q̄ talis in nullo te-
 netur. qz si talia s̄ba pferret p̄ reo damnaret. Contra autē est euz
 q̄daz accusatus ab aliquo false de crimine aliquo. r̄ ip̄e ex dolore tor-
 ture confessus est crimen qd̄ nō omissit. eū se sic infamaverit. tenet tal-
 lis accusatus ab alio inq̄rītū p̄ se declarare falsum dixisse. magis em̄
 tenetur quis se diligere r̄ psequerē vite sue r̄ fame providere q̄ ali-
 os. et si ex hoc sequat̄ ip̄ius accusatoris infamia. imo mors. non ei
 imputat. sed malicie imponētis crimen seu accusatoris si advertēter
 hoc fecit. vel insipientie sue si ex errore hoc egit. sibi ip̄si ergo imputet
 qui ad hoc indebite se posuit cū periculo alterius. ¶ Si extra p̄mūz
 tam q̄s dicat. q̄ talis negans simplici verbo peccat. imo mortali. eū
 videat esse mendaciū p̄ciosum tam reipublice. q̄ p̄pedit in pu-
 nitione eius iusta. q̄ etiā p̄sone accusanti. q̄ p̄ hoc notatur de calum-
 niā. Ad hoc r̄idet Schorū. q̄ sicut dicit Detronomij. v. vi. Iuste
 qd̄ iustum est exequeris. Ex quo datur intelligi. q̄ reipublica nō debet
 omnia mala punire. sed ea tñ que iuste punire p̄t. qualia sunt q̄ corā
 iudice reipublice sufficiēter pbare p̄nt. r̄ ideo nō leditur republi-
 ca si iudiciū diviniū excedat eius iudiciū. r̄ vt sic aliqua divini iu-
 dicio reservetur. sup̄ quibz nō p̄t reipublica dare iustū iudiciū. quā
 vt habet. p̄. Reg. xvi. hō videt ea que patent. deus autē intuet̄ cor. r̄
 sic nō est mendaciū p̄ciosum extra accusantē. sed accusans. sibi ip̄si
 p̄ciosus est. dum eo mō defectū alterius pponit quo nō deberet. im-
 mo deberet nō pponere nisi possz pbare. r̄ sic sibi imputet si aliqua
 illū sequat̄ infamia. qz ip̄e sibi ip̄si est causa. r̄ nō ille negans q̄ defectū

Dicit innocentia in publico. ubi non est nocens. nec habendus est pro
nocente nisi fuerit publice convictus. quod dicit etiam Henricus de Sandas
uo quo dicitur primo. q. xxix. q. quilibet magis se quam proximus diligere
tenetur ex charitate. Ad dilectionem autem proximi pertinet quod peccatum eius
occultum non prodatur. sed ipsum correptione secreta studeat emendare. et ideo
multo magis peccatum suum celare tenetur. ne contra charitatem faciat in se
ipso. Unde nec iurando potest quis ipsum ad dicendum restringere. nec ipse
iuramento tali se obligare. hec ibi. Exemplum sumat etiam per be. Tho.
quo dicitur. v. ar. xvi. ubi dicit quod mulier accusata de adulterio si adul-
terium omnino sit occultum non debet peccatum suum in iudicio confiteri. Nec debet
ab eo erigi iuramentum de veritate dicendum. quod occulta solo domino in
iudicio referantur. secundum illud. per ad 1 Cor. iij. nolite ante tempus iudicare
quousque veniat dominus qui illuminabit abscondita tenebrarum. hec ibi. ita
mo dicit Henricus de Sandas quo dicitur ubi supra. Si quis iuratus per
lato suo in communi se veritate de regrendis diciturum non tenet rindere de
occultis peccatis. quod iuramentum debet intelligi de licitis que non sunt contra
legem dei et quibus platus petere potest. et hec sunt illa que eius foro subsunt. et
iusmodi non sunt occulta. hec ille. Sed adhuc restat quoniam an per di-
ctus accusatus peccet in se mentiendo pro se. durum enim inquit Behor ubi
supra. videtur quod quilibet accusatus in publico teneatur de necessitate salutis il-
lud statim in publico confiteri de quo sic accusatus est. et exponere se pa-
ribulo in iudicio sanguinis. Etiam habendo oculum non solum ad penam. sed
etiam ad honestum et inhonestum. non videtur quod ille et secundum rationem coram tali iudi-
ce debeat confiteri. quod tunc ipse plus quam quicumque alius singularis accusans
auferret sibi ipsi famam. quod in iudicio creditur confiteri contra se. Quid ergo. Re-
spondet idem Behor. quod nullo iuristarum in hac parte caute est reddendum. di-
cendo scilicet Nego proposita ut proponuntur. et hoc in proposito dici potest sine
mendacio. quod proponuntur ut in publico. et ut publice probanda in pub-
lico. et ideo sic ea negare potest. quod scit ea non posse probari in publico. Et
formiter ad hoc dicit Landolphus in Arto. dist. xv. Nota inquit postea
quod ille non teneatur dicere crimine occultum sibi ipso in publico. nunquid
mentis. cum dicit contra mentem. Rindeo quod non mentitur. ratio est. quod confessiones
sunt accipiende secundum interrogaciones. non enim quilibet nullo est cuiuslibet in-
terrogationis. Duplex autem forum est in quo quis potest respondere
scilicet scientie et iudiciale. Ad interrogacionem in foro scientie non
est responsio in foro iudiciali. nec ad illam de iudiciali est responsio
in foro scientie. Cum igitur ille negat in foro iudiciali crimen
quod non est notum nisi in foro scientie non mentitur. utendum
ergo esset verbis iuristarum. dicunt enim non est verum sicut pro-
ponitur. hec ille.

Dubitat Primo sequēter. qm̄ tam peccm̄ seu crimen est notonū. vtp̄ta homicidiū vel aliud. ⁊ p̄sona que p̄petrauit occulta. Quid tūc si is qui fecit aut alius qui solus scit requiratur saltē p̄ iuramentum a suo iudice ad dicendū ⁊ desuper veritatē. nūquid talis tenetur ad minus tūc obedire. ⁊ seipsum aut aliū qui fecit proपालare. Et arguit p̄mo q̄ sic. euidentia facti accusat omnes qui versant̄ circa locū vbi homicidiū est p̄petratū. ergo omnes p̄ iuramentū requisiti tenentur dicere veritatē. ⁊ p̄ sequēs iste qui homicidiū nō ignorat. Secūdo. si nō teneret dicere veritatem multa maleficia manerēt impunita. ⁊ esset vera iusticia in tali scrutinio veritatē occultare. Tertio arguit. iuris auctoritate coactus dicere veritatē nō videt peccare. s; ille in hoc casu requisit⁹ a iudice cogit iure ⁊ p̄ iuramentū p̄stitū veritatē dicere. ergo. In signum p̄tatis fert sentētia grauis p̄tra quēdā qui in loco publico occulte p̄icit libellū diffamatorū nisi p̄stiteret ⁊ se emēdaret. vt p̄. v. q. p̄. c. qdam. Quarto arguit. nō obedire iudici est peccm̄. ⁊ p̄ sequens iste requisitus nisi iudici veritatē dixerit peccat. ¶ In oppositum arguitur. de peni. dist. p̄. s. his autoritatib;. nō dicit tibi vt te prodas in publicū neq; apud alios accuses. sed obedire volo ⁊c. Occulta em̄ nō s; publicāda. s; soli deo relinquenda. vt patz. vi. q. p̄. si omnia. et. c. oues. et. c. ex merito. ergo sequitur q̄ p̄sona occulta in huiusmodi casu nō sit proपालāda. nec p̄ iuramentū ad h̄ p̄ p̄ restringi. Iuramentū em̄ nō est vinculū iniquitatis. id est nō p̄t aliquē obligare ad id qd̄ al̄s est illicitū. si ergo illicitū est ⁊ p̄tra euāgeliiū Math. p̄vij. sine iuramento. sequitur q̄ etiā p̄stito iuramento erit illicitū iuxta dictū Henrici iam p̄allegati. ¶ R̄sio dicendū s̄m q̄ Bernardus claremontensis circa qd̄libet a Hodesfridi de fontib; quodlibeto vij. notat. in hoc casu duplex est opinio. Una q̄ si q̄s iurat dicere veritatē tenet eā dicere vel de se vel de alio. qz ad iurandū p̄t euz p̄cellere iudex ⁊ tenet obedire. magis autē debet velle mori q̄ p̄ferare. et hec opinio est ipsius dicti Hodesfridi qui de peccato occulto concordat cum iam supra dictis in questiūcula precedentii sic dicens. quando homicidium est occultum. talis non tenetur dicere veritatem. quia quilibet ex naturali amore quē debet. habere ad seipsum tenetur subterfugere sententiā iudicis ex qua iuraretur morte q̄tū p̄t absq; offensa iuris ⁊ iniuria iudicis. Iudex autē nō habet ius req̄rendi de crimine occulto ⁊ q̄tū ad factū. ⁊ q̄tū ad p̄sonam p̄mittentē. qz tale peccm̄ subest solius dei iudicio. Et interrogatus debet dicere iudici q̄ nihil ad ipm̄ perinet. qz s̄m Ambrosium. iudicis nō est aliquem sine accusatore damnare. nec p̄ sequēs inq̄rere qd̄ est via ad damnandū

Consequenter ad ppositum sic dicit. **Q**uoniam facta est relatio vel pfa
mam publicā et p facti euentiā. et p accusatorē q̄tuncūq; psona
homicide sit occulta. iudex debet inquirere de crimine et q̄libet de eius
iurisdictione est ei in hoc casu subditus et obligatus ad dicendū ve
ritatē et de se et de alio etc. **E**t p confirmatōe istius iam dicti assumit ar
gumenta superius ante oppositū mota. **A**lia aut opinio inq̄t
Bernardus iste est aliorū q̄ melius dicunt. puta q̄ in iudicio nulla
veritas debet dici necessario nisi que pbari p̄t in iudicio. q̄ nō tenet
obedire aliquis alicui nisi q̄tum ad illud qd̄ respicit forū eius. for
aut iudicis nō respicit factū occultū. vel etiā factū evidens q̄n pso
na est occulta. ita q̄ occultatio psonae nō fit sub foro iudicis. q̄ licet
factum sit evidens t̄n psona nescitur. et ideo si sciam q̄ iste fecit ho
micidū de quo iuravi dicere veritatē. nō debro reterege personā. pre
cipue si credo q̄ detectōem libere nō acceptabit. sed dicam t̄n nihil
scire. et intelligit q̄ possum vel debroz dicere in iudicio. q̄ etiam nec
mibi crederetur nisi aliq̄ idem testificaretur. **U**n̄ hec psona occulta
nō cadit sub foro eius. nec piuro dicendo me nihil scire. q̄ intelligi
tur fm̄ modū erpositū. sicut de ip̄o nō in iudicio subintelligit semper
licet nō exp̄matur. **E**t ideo inquit iste **B**ernardus sententia istī **S**o
defridi est nimis dura. nec tenenda est. q̄ est contra rōnem et contradicis
sibi ip̄i. certū em̄ q̄ q̄n factū est occultum nō p̄tinet ad iudicē. et ip̄e
idem **S**odofridus d̄t vbi supra. de his que occulta sunt vt occulta
nihil p̄tinet ad iudicē. sed in casu nostro psona supponit̄ occulta. li
cet factū sit evidens. ergo nihil p̄tinet ad iudicem de psona occulta
ita q̄ inq̄tum occulta est et mibi soli nota est. nō sum induendus
ad dicendū ei veritatē de hoc. et minus ip̄e de se ip̄o. **A**d argumē
ta **S**odofridi r̄nder **B**ernardus. **A**d p̄mū inquit dicendū. quādo
d̄t euentia facti accusat omēs etc. verū qd̄ est q̄ accusat p̄ quādam
accusatōnem vel p̄sumptōnem per quā t̄n nullus in specialī actu ac
cusatur. s. q̄tur ergo q̄ is nō debet seip̄m prodere. cū nō sit sp̄aliter
accusatus vel diffamatus. et ideo q̄diu sit occultus sibi soli taz diu
fugit forū iudicis et omnē viā qua potest procedere in iudicio ip̄e iu
der. **A**d sc̄cūdū r̄spondet. q̄ occulta malificia q̄tuz ad personas
opozte q̄ maneat̄ impunita ab homine et puniatur a deo. nec est cō
tra iusticiā humanā. que talia punire nō habet. **I**usticia em̄ vt hu
mana est non requirit q̄ puniatur facta occulta. **I**ta autē est q̄ ego ex
virtute euangelici p̄cepti teneor celare de proximo quādo me so
lo sciente peccauit nisi in casu quo probabiliter de eius correctōe spe
rarem. **E**st ego nō teneor de tali dicere veritates. q̄ in hoc nō sub
sum. ei. multominus ille homicida cuius persona personaliter igno

ratur. qz hic iusticia requirit vt dicat omnē veritatem que in iudi-
 cio est dicenda. qualis non est ista que est de occulte psona. **Ad**
 tertiu dicendū inquit qz ius nō cogit eum ad dicendū veritatem de
 occultis sibi soli notis. qđ euidenter pz etiā p auctoritatē **Abristolto**
 mi. de peni. dist. p. p allegatam. **Ad** secretū in **strarium** allegatū. v.
 q. p. respondit idem. qz nō est intentio **secreti** illius. qz talis se publi-
 ce prodere. sed qz se emendaret dicit sibi. occulte tamē p̄ficiendo scz
 libellū **strariū**. qz scz false z male motus p̄mū; libellum profecerat.
 hec **Bernardus**. **Sed** dixit qdam. qz auctoritas illa nihil con-
 tra dictū suū p̄bet. nihilo minus difficultati non videtur p̄ dicendum
 eius satisfactu. qz facile p̄tingeret qz p̄dict^o calūniator seu detractor
 alium libellū **strarium**. p̄ficere nō posset. vtpote quia nescit et scribere
 vel qz scriptor libelli p̄mi nollit scribere vel forte absens vel mortu-
 us est. quo casu oportet aliter dicere. qz scz ipse talis tenebit seipm
 prodere famam restituendo. et hoc de lege nature. **Et** ergo canon il-
 le impertinenter ad p̄positum p̄ **Boethiū** allegatur. qz loquitur
 canon de illo ad quod quis tenetur. etiam nullo superiore requiren-
 te. puta restitutione fame. **Casus** autē noster est de illo ad qđ qđ nul-
 lo iure als tenetur. an scz quis ad hoc p̄ superiorem posset p̄elli ad
 dicendū veritatem. **Ad** quartū respondit idem **Bernardus**
 qz nō dicens veritatē in hoc casu nō est iobediēs. qz nō tenetur in oc-
 cultis obedire homini. hec ille. **Et** hec opinio per quedam in dubio
 sequenti videtur p̄firmari. **Et** etiam ad hoc videtur illud qđ nota-
 tur p̄ **Angelū** in summa. titu. **renūciatio**. §. xij. vbi querit vtz epis-
 copo vel alio superiore precipiēte vt quilibet qui scit quis fecerit fur-
 tum teneatur illud sub pena excommunicationis reuelare. **Et** respon-
 dit si nō extat infamia p̄tra aliqū. vt in casu nostro supponitur. sz
 in generali inquit quis fecerit tale quid. vt sit p̄muniter. tunc is q̄
 scit tenetur eūdem amonere s̄m ordinē euangelicū vt prouideat et
 emendet quod fecit. z satisfaciāt episcopo precipienti. als si nolue-
 rit. tūc si potest probare tenetur reuelare. aliter erit excommunicatus
 sed si probare nō potest nō tenetur. qđ ostēdit per multa iura. z hoc
 tenere dē glo. in. c. sacerdos. de peni. dist. vi. **Et** rō est. qz tūc requirit
 vt denunciator nō vt testis. qđ inqt nota. qz sepe venit in practica.

Dubitat **Secūdo** p̄formit. An iudicati ad mor-
 tem vel qui in vinculis seruantur p̄dem
 mati debeat iudicari detractores. dum reuelat suos p̄plices. saltem
 quādo p̄ torturam aut iuramentum requiruntur ad hoc per iudices
Responder ad hoc **Henicus** de **Sandauro**. qz p̄libito nono

q. xxv. q. talia plicia facta aut sunt eino occulta. et non sunt facti su-
to adhuc vocati ad iudiciu. aut tanq̄ infames ad iudiciu sunt vo-
cati. Si p̄mo mo. nullo mo debet eos cogere iudices p̄ penas ad eo
fitendu occulta. qz pdere sic occulta mortale peccati est. mortali aut
peccat q̄ aliu ad peccadu mortali inducit. nec tales q̄buscuqz pena
p̄puli debet talia p̄fiteri. et p̄fessores debet hoc eis inhibere. Si secu-
do mo nec aliter volut dicere veritatem possz eos torquere. vt sic de
diffamatis et vocatis dicat veritate. vt p̄. v. q. v. illi qui. et hoc non
ad hoc. vt iste sit testis et dictis eius aliquis p̄demnetur. sed vt ex
hoc presumptio aliqua habeat. hec ille. Sed Bernardus claremo-
tensis ibide addendo d̄t. vnam distinctionem hic Henricus videt
mittere. qz ille a quo sic debet extorqueri veritas. aut ipse de se p̄fiteat.
vel iurincitur de aliquo maleficio publico in quo notum est qz mul-
ti fuerit. tñ occultu est q̄ fuerit. sicut qz in nemore multi sunt p̄do-
nes. de quibz ille tortus p̄fiteretur se fuisse vnu. tñ alios no vult spon-
te nominare. qui tñ q̄tum ad personas om̄ino sunt occulti. vtrum-
sam de talibz debeat dicere veritatem et licite posset ad hoc torqueri.
Aredo inquit qz sic. et si p̄sone eoz adhuc sunt occulte. maleficiu
tamen est publicu. nec diu possent stare quin fiant noti. vñ si vt p̄-
videret reipublice et etiam aiabz illorum p̄donu qui minus pecca-
rent. q̄to minus p̄dones essent no peccaret qui ad hanc intentioez
diceret veritate. vel qui torqueret. qz sic cauereur futurū. Si autez
nullu periculū imminet p̄munitati nec credit illos p̄plices ad simi-
lia se extendere potest celare personas eoz. licz maleficiu sit publicu
hec ille. Petrus aut de palude in quarto. circa hanc materia. Dist.
xxij. sic d̄t. de p̄fessione iudiciali extorta a d̄natis. vbi videtur excu-
sari illi laici qui a suspendendo requirunt socios criminu et alios ma-
lefactores quos notat. et ille tenetur eos pdere si credit eos incorri-
gibiles. cu alioz crimen sit no ciuū p̄munitati. qz fures sunt et latro-
nes. Si aut iam sciret eos correctos vel speraret corrigēdos anteq̄
plus nocēat p̄munitati. tūc si est casus in quo p̄positus de illis pos-
sit inquirere. vt qz sunt diffamati vel sibi denūciati. tenetur adhuc p̄-
dere. als no. Etiam idem Petrus ibidem distin. xij. adhuc sic d̄t. Et
ipso qz homo habet vnicū crimen propter quod iudex iuste proce-
dit p̄tra euz in illo crimine ex hoc ipso de alijs potest inquirere. quia
no p̄pter occultationē peccati. sed peccatoris de occultis hō prohibe-
tur indicare. vbi ergo iam p̄ vnu crimē est diffamatus. etiā de alijs
debet dicere veritatem. Et similiter si socij sui sunt in tali statu qz in-
ste p̄tra illos agi potest pro vnicō crimine. etiam de om̄ibz potest et
debet eos prodere quādo ipozum correctionez no sperat. maxime cū.

18
peccati illoꝝ sit in periculū cōmunitatis. ⁊ qꝫ scit eos furcs ⁊ latro-
nes ⁊ impenitētes. nō illū qui iam penitit aculare nō debet nisi iu-
ste notacim de ipso interrogaretur

Dubitat Tercio circa principalē hanc articulū. in quo
tenetur qꝫ absolute restitutio fame est necessa-
ria. An etiā hoc sit veruz sup donis gratuitis illis in quibꝫ non est
laus vera nec virtus si quis aliquē desup diffamauerit. puta si dixe-
rit quis litteratū ignarū ⁊ bonū artificē in sua arte inexpertū. ⁊ sic de
alijs. **Respondetur** qꝫ circa hoc verba Alberti videntur notanda
in quarto. Dist. xv. sic dicit. qꝫ duplex ē fama. scz de re princa-
te ad veram laudē. cuius oppositum est verum vituperiuz. ⁊ hoc
est virtus ⁊ vita fm virtutem. vel saltem sine vitio. quia nihil vere
laude dignum est nisi virtutis actus. Et etiā fama in scientia et
militia ⁊ huiusmodi in quibus nō est laus nisi vana. ⁊ primaz te-
netur restituere qui iniusta obfult. hec Albertus. Unde quia ipse
solum expresse de prima loquitur qꝫ sit restituenda quando per vitia-
tionem est ablata. ⁊ non de secunda. ideo presens motum est dubi-
um. an videlicet Albertus concedat qꝫ quis super hac secūda fama
non teneatur ad restitutionem fame quando aliquem desuper diffamauerit.
Quare sine preiudicio forsan ad hoc sic posset responderi.
qꝫ esto qꝫ ita sit qꝫ per se quis non teneatur ad fame restitutionem se-
cūdo modo iam dictam. non tamen videtur quin per accidens ad
hoc posset teneri. ⁊ hoc gratia damni aut periculi quod ex huius-
modi infamia persone alicui aut cōmunitati imminere potest seu
p̄tinuari. vtp̄ta sit bonus medicus litteratus ⁊ expertus aut filius ad-
uocatꝫ vel aliꝫ bonꝫ artifex. qꝫ diceret illū nō teneri ad fame restitū-
onē qꝫ dicit illos illitteratos seu inexpertos in eoz arte. dūmodo per
hāc diffamāiōē tales a victu ⁊ q̄stu quotidiano vnde p̄mode ⁊ decē-
ter viverent impediūt. ⁊ sic de alijs. Nec obstat si dicas dicere sal-
tem ex leuitate ille est ignarus aut inexpertus fantasticus aut quic-
simile ex genere nō videtur nisi veniale. vt p̄ superius dicta in tertio
articulo notari p̄t. ergo videtur qꝫ in hoc casu ad minus quis nō te-
neatur ad hmōi fame restitutōem. qꝫ etiā ex hoc damni imineat
aut sequat. **Respondet** vt iam tactū est. licz talis nō videat teneri
ad fame restitutōem rōne fame inq̄tū hmōi. teneē tñ ad restitutōē
fame rōne damni. nec p̄pter hoc qꝫ solū veniale peccat ab hac resti-
tutōe excusat. De nāqꝫ agelꝫ in summa ti. interrogatio. p̄cepto. ix. licz
qꝫ excuset aliqui a mortali pctō. nō tñ excusat ab obligatōe restituti-
onis. ⁊ remittit ad sua notata in eadez summa ti. culpa. §. v. et. vi.

Etiam dicitur in summa Rosella. Si quis dixerit de aliquo solum
 qd sit homo nihili et pusillanimis si per hoc infamatus seu vituperatus
 tali modo moueatur ad malum perpetrandum. alio non facturus
 tenetur infamans huiusmodi ad damnum datum. hec ibi. Et per
 os
 quiens etiam tenetur ad fame restitutionem. casu quo per huiusmodi
 cum infamiam damnum modo predicto continetur aut periculum aliud
 imminet. Patet ergo cum detractoribus multis periculum in mora esto
 etiam quod solum super huiusmodi gratis aliquem infamant. Demum
 ex omnibus his in hoc sexto articulo determinatis patet quod difficile sit
 fame ablata restitutio et quod pauci (ut inquit Henricus herp) reperiri
 videntur qui hoc obseruant. et tamen quotidie multis modis
 modis infamie grauissime sine aliqua satisfactione diuersis imponun-
 tur. unde Rabanus ad hoc dicit super Leuiticum. quod detractio est pessimum
 morbum et asperimus vulnus. nullo enim medicamento facile medicari
 potest. fama namque quam detractor tollit ut dicitur de glo. super Lucam. lubri-
 ca est. sicut enim lubricum lapsum vix reuocari potest. ita nec fama
Uranii poeta. Quae simul horrendis maculis infamia nigrat. Ad bene ter-
 gendum multa laborat aqua. Dicit quidam quod in illa hominum pro-
 pter istas maledictas detractones ad tartara descendunt nolentes pro-
 pter verecundiam reuocare diffamationes. sine quarum retractio non
 possunt absolui. multi ceciderunt in ore gladii. sed plures interierunt per
 linguam. Eccl. xxviii. Utinam ergo quilibet ad aduertens illud Chriso-
stomi in homelia. xxi. ad hebreos. Parati sumus inquit ad malum
 quia ad condemnationes instructi. et si nihil aliud mali operemur. hoc
 ponendum est ad pendendum nos et in gehennam mittendos. et decem milibus
 malis nos obuendos. hec ille

Septimus articulus

Ad septimum quo querebat. an reconciliatio sit necessaria in de-
 tractione. Idem quod sic. et haec faciet detractor cum eo cui de-
 traxit. Ubi de Ulrico in sexto ubi supra. et sicut dicit Antonius
in. ij. pte. ii. ij. Tenet detractor si nouerit quod is cuius
 famam abstulit sciuit ipsum detractorem esse secum proponere de iniuria. et huius-
 milititer veniam postulare in propria persona si potest et audeat. vel per interposi-
 tam personam si aliter non audeat. aut apte non potest. Sed si ignorat infamatum
 detrahentem reconciliet ei tacito nomine suo. Et nota sunt quod dicitur doctor Joannes
nider in suo preceptorio. quod in hac satisfactione et reconciliatio. oportet
 cauere a modo superbo vel asperitate. ita quod satisfactio possit ad curandum ire
Superbi namque sicut Augustinum. hoc medicamen. charitatis et hu-
 militatis subire nolunt

19

De Primo circa hunc articulum. quod est causa quod homini reconciliatio in
feret damnū tpeale. scilicet in fama quod per ipsum famerestitōem ut dictū est
restaurat. scilicet etiā inferet offensa proximi quā per reconciliatōem restaura
re oportet. **U**n hic valde notandū occurrit et valet in casibus multis quod
notat **Denrie** herp. vij. pcepto. ubi dicit **Nicolaum** de lyra sic dicere
Quod in damnis illatis sunt duo pensanda. scilicet offensa quod fit in rei tpe
lis vel corporalis ablatōe. Et iniuria quod fit in damni spūalis actōe. cū
scilicet ex damno quod iniurato pstat impatientie scandalū et odij materiam
damnū igitur inferri nō sufficit ad salutē satisfaccere de offensa restitua
endo aliena. scilicet etiā amouere tenet iniuriā et scandalū quod fit cū veniaz
petit per se vel per aliū sūm quod negotij q̄litas id exposcit. hec ibi. **O**portet
quod hec reconciliatio fiat in detractōe seu alijs iniurijs eo modo sūm quod scri
bitur **Matth.** v. Si frater tuus habet aliqd aduersum te. quod scilicet ei iniu
riatus es. propter quod es debitor ei vade reconciliare fratri tuo. scilicet petē
do veniā. quod si nō potes ire sufficit sūm lyra ire pedibus mēris quā pposi
tū adest satisfaciendi loco et tpe ppetēti. Et tali dispōne in mēre pre
missa dicit dñs **Antonin** in 2° pte. titu. vij. c. iij. faciat bonū opus
quod ut sic isto modo fit meritorū quod aliter nō eet meritorū nō dispōsi
to ad reconciliandū cū proximo. nō tū dicit propter hoc dimitti. hec ibi. Et
rō huius sūm **Nicolaū** de lyra. quod nullū op^o q̄ritūq; bonū quod per mu
nus in euāgelio an altare intelligit p̄ficiat facienti ad vitā nisi sit in
charitate. Charitate autē nemo habet nisi primo suo a se iniuste lesio in
aīa aut corpe. vel in reb; in fama. in honore et iniurijs satisfacciat. aut
modo p̄dicto satisfaccere. pponat dū actu nō p̄t. Et circa p̄dicta sup h
quod dicit **Matth.** vade reconciliare fratri tuo. dicit etiā **Thyso** som^o in p̄so
na dei sic. Ego honoris mei patior damnū libenter. ego dñs expecto
seruos tantumō. vos in amicitia veniat. vade quod vicias. quod plus di
ligo p̄cordiā fidelū meorū quā munera. quod munera hominū nullū faciūt
deo lucrū. Charitas hō illoz dei glīam opat propter hoc itaq; oīa sc̄a
sunt propter hoc tenus hō fact^o ē. et propter hoc vniuersa negociat^o ē ve
hōies ad charitatē p̄cordiā p̄gregaret. Et itez idē. **Q**uādiū ho
mines fideles inter se aliquā dissentionē habuerūt mun^o eoz non
suscipit. orō nō exauditur. nec deus vult esse amicus quādiū fuerint in
ter se inimici. hec ille.

De Secdo. An ista reconciliatio in detractōe etiam tūc sit neces
saria. quā ab eo cui detrahif ignorat sibi facta. **R**ūdetur quod
nō in hoc casu. **U**n doctor **Nicola** Dynckelspul desup sic distin
guit. scilicet quod trib; modis frater tuus aliqd contra te habere p̄t. p̄mo in
iuste. quod nullā iniuriā sibi fecisti. nec cām dedisti odij vel ire tē. et isto

tñō solū ē s̄ illū q̄ ei recōsiliēs te. ⁊ magni meriti s̄m Chrysolomū.
 Aduertendū tñ q̄ tal' sic absolute nō d̄z veniā petere. ex q̄ nihil circa
 eū deliq̄t. s̄z vadat ad eū charitatiue excusando se ⁊ eū ab illa amari/
 tudie retrahēdo. nisi forte h̄mōi b̄uiliatio p̄geret i detrimētū fratris
 sc̄z q̄ ex eo sup̄biret. aut audatioz fieret ad iuriādū alijs. ⁊ sic cauti⁹
 ē h̄ attētare p̄ intermedias p̄sonas. hec vult Aug⁹. i s̄mōe de mōte
 dñi. q̄ sc̄do. q̄ tu iuriat⁹ es c̄ ⁊ cā fuisti. ⁊ illo tenez ad recōsilia
 tiōē. ⁊ d̄t Chrysol. q̄lis p̄cessit offensio. tal' d̄z seq̄ recōsiliatio Si
 cogitatu deliq̄isti. cogitatu recōsiliare Si p̄bis. p̄bis recōsiliare ⁊ c̄za
 q̄ Tertio h̄z aliqd̄ s̄ refrat. q̄ tu sibi iuriā fecisti. s̄z nullā ob h̄ m̄
 hateat s̄ te irā vl' odiū. q̄ forte nescit sibi iuriā factā Vel etiā si sciat
 tñ nullā s̄ te h̄z p̄p̄t s̄ irā vl' odiū vl' r̄scōrē. In h̄ casu nō d̄z petere
 veniā aut reducere ad concordia. cū nulla ex pte sui sit discordia. imo
 in casu nō expedit. q̄ si nescit sibi illatā iniuriā ⁊ ab eo veniā peteret
 inciperet eā forsan scire. ⁊ sic ad iracūdiā puocaret p̄us amic⁹. Et h̄
 idē vult dñs Antho. in p̄ pte. ri. xiii. s̄. xij. dicens. nō d̄z retractoz
 in tali casu illi cui detraxit notificare. vt simplices dicūt. nec ab eo pe
 tere veniā. ex q̄ malū dicit. nisi cert⁹ eēt q̄ sciret. nā h̄ eēt scād alū i eo
 gnare ⁊ p̄ra se p̄icula icitare. hec ille. Oportz tñ inq̄t p̄dic⁹ doctor
 Nicola⁹ vt adhuc eali fratri de d̄no satisfaciāt. q̄ Aug⁹. in epla ad
 Macedoniū d̄t. Si p̄nia veracit agit. nō dimittit p̄ctū nisi vera/
 citer restituat ablatū. Un̄ si abstulisti honozē vl' res p̄ s̄ba vl' facta
 oꝝ eo nō satisfaciāt. patz q̄ optz retractozē oīno famā restituere
 fratri. corā q̄to detraxit ⁊ diffamat⁹ ē. etiā esto q̄ nō sit op⁹ in h̄ recō
 siliatōe p̄p̄t h̄. q̄ ip̄e cui detraxit ifamiā sibi illatā ignorat.

D̄t Tertio. Primo. an ista reconciliatio a detractore ne i pleat
 absq̄ p̄ctō posset differri. Et sc̄do. quō debeat remissio re
 cōsiliatōis p̄pendi R̄ndet ad p̄mū p̄ doctorē Joānē nider vbi sup̄
 Si offensus (puta cui detraxit ⁊ q̄ scit sibi detractōem p̄ te factā) est
 absens. sufficit p̄positū satisfaciendi. vt sup̄ dictū ē. h̄ tñ erit tale q̄
 sine mora cū poterit valit iplere. sicut in alijs restitutionibz dici solet
 eē necessariū. nec optz vt dictū ē in h̄ casu q̄ vadat pedibz. s̄z sufficit
 aio. Si h̄o ē p̄ns aut fuit leuis offensa. ita q̄ non credat offensus
 grauitur turbat⁹. ⁊ tūc p̄t differri satisfactio vsq̄ ad ips̄ modicum
 Aut fuit grauis. tunc sine mora fieri d̄z. Tum rōne debiti. tum r̄a/
 tione charitat⁹ fraterne. d̄z em̄ op̄rā dare ne ira crescat in odiū. ⁊ tra
 tum faciat de festuca ⁊ aiām faciat homicidā. vt d̄t Aug⁹. hec ibi
 Ad sc̄dm̄ r̄ndet. q̄ eadē p̄sideratio ē circa recōsiliatōem sup̄ retra
 ctione faciēda. sicuti habēda eēt sup̄ p̄tumelia facta In p̄tumelia at

vt dicunt Angelus. dñs Anho. z alij. recōsiliatio ppendit nō ne-
cessaria. s; remitti. si ille q̄ offendit dephendat q̄ remeliat^r remissis
ei iniuriā. puta. qz ridet z domesticē z familiariter puerfat cū pu-
meliantē. p h̄ em̄ videt̄ oñdere remississe iniuriā z ne recōsiliatū fore.
et psequēter nō se teneri ad petendū veniā. etiā s̄m Durādū in sum-
ma. **Uñ** circa h̄ etiā q̄dā alij sic d̄t. dimissio offēsi respectu offēdē-
tis ē acceptatio satisfactōis. v̄l indicatio recōsiliatōis s̄bo v̄l facto
expressa. vt cū offēsus d̄t. parcat dñs v̄l parco v̄l s̄lita. **Pensatis**
ḡiā duob; p̄dictis articulis. scz sup̄ restitutōe z recōsiliatōe circa famā
necessarijs p̄z bñ dicit̄ illud. Irritare cane nō ē placare suauē. **Dis-**
famare caue nā reuocare graue. Et merito q̄dē ipi p̄fessores hec peri-
cula niaduuerterēt z detractores ad satisfactōem h̄mōi inducerēt. Sz
q̄s p̄fessorum hec cū detractorib; conat̄ praticare. **Ubi** q̄so audis
reuocatio vbi satisfactio p̄cipit. Aut certe doctorū scripta in lege na-
ture z diuina fundata nō sunt vera. Aut fatari op̄z infinitos detra-
ctores vna cū eoz p̄fessorib; damnabil̄ periclitari.

Octauus articulus

Octauū articulū q̄ q̄rebat̄ de penis z remedijs huic vitio
adhibēdis. **Uñ** p̄mo d̄m̄ circa penas detractorū. z p̄mo
in ḡne q̄ p̄ter h̄ q̄ detractores inabiles sunt ad accusandū
et testificandū. vt p̄z. iij. q. iij. **Detractores** adhuc in h̄ vi-
tio detractōis apl̄ p̄nunt. z h̄i p̄nti z etiā in futuro. **In** p̄nti q̄dē
qz sicut accusans obligat̄ ad talē penā q̄le accusat̄ sustineret si in ac-
cusatōe defecisset. ij. q. iij. **Calūniator.** et c. q̄ nō p̄bat. sic detractor di-
uino iudicio sustinebit illā calūniā z ifamā q̄ iudicat dignū illū cui
sic detrah̄t. vt p̄z. c. cū dilect̄ de ca. **In** futuro q̄dē ḡuit p̄nit. qz nisi
detractor se correxerit z debite satisfecerit flāmis reputabil̄ etnis. vt
p̄z tā de iuris detrahētib; q̄ eos audientib;. ij. q. viij. c. accusatio. vbi sic
scribit̄. **Si** detractores q̄ruicūq; ḡuit iudicat. z in p̄ditōis laq̄um ca-
dūt. m̄lto mag; laceratores z detractores atq; accusatores famuloz
dei dānant. z i baratrū nisi se correxerit. z p̄ eoz satisfactōez p̄dignā
egerit oñiam dubitant̄ cadūt̄z idicab̄ illib; flāmis exurūt. **Sed** spe-
cialit̄ r̄ndet̄ certos detractores q̄ scribūt scēdulā p̄nētē ifamā alte-
ri z p̄piciūt eā i locū vbi inueniat. z sic ali^r ifamat̄ qd̄ vocat̄ libellū fa-
mosuz p̄ficere. vñ tal̄ detractor p̄ficiēs libellū famosuz p̄nit. z meret̄
q̄druplicē penā. **P̄io** si agat̄ criminat̄ p̄nit s̄m̄ leges pena capitis. z
hec pena ē tā p̄ra illū q̄ facit̄ q̄ etiā s̄ illū q̄ inuenit̄ nō corrupit̄ v̄l in-
uētū alicui reuelant̄. **De** libello famoso. l. vnica. z. v. q. j. h̄i q̄ d̄t̄ ipe

rator. valē. **S**i q̄s famosum libellū domi siue in publico siue in q̄cū
qz loco ignarus. reperit aut corrupat postq̄ alter inueniat aut
nulli fateat inuentū. **S**in vero nō statim easdē cartulas vel corrup
rit vel igne obusserit sciat se q̄si auctorem huius delicti capitali s̄na
subiugādū. h̄mōi aut libellus alteri^o opinionē nō ledat. hec ibi **U**n̄
cōsiderādū q̄ q̄libet de pplo tales accusare p̄t cū etiā accusatori p̄ mō
p̄sone accusate p̄ciū cōstituit. vt si ē seruus ad libertatē trāseat. ff. de in
reiu. §. finali. et **L**. eodē. i. l. vnica. rō s̄o iāte vindicte p̄t eē. qz nisi
talīs. detractor ad lucē puocet nō p̄t ille p̄tra quē libellū famosum
cōposuit se legitime purgare ac detractorē de falsitate d̄uincere cū tū
multo plus nocere p̄t impia et falsa lingua detractoris q̄ iusta et vera
lingua p̄ficere excusatoris vel laudatoris p̄sertim cū homines p̄nio
res inueniant ad credendum et memorie cōmendandū mala q̄ bona
sicut venenū semel sumptū plus inficeret q̄ tiriaca pluries sumpta
remediū p̄staret. **¶** **S**econdo punit si agat ciuilit̄. scz actōe iniuriarū
q̄ nō publici s̄ p̄uati iudicij cōtinet q̄relam. **L**. de iniurijs. l. iniuria
sic punit s̄m iuramentū actoris et taxatōem iudicis vt instituit de in
iurijs. §. pena. **¶** **T**ertio si agat s̄m canones sic q̄ libellū famosus cō
ficit flagellat et excoicat. v. q. p̄. vbi d̄r. c. q̄ in alteri^o famam publice
scripturā aut s̄ba cōtumeliosa cōfinxerit et reprobis scripturā nō p̄ba
uerit flagellet et q̄ eā p̄us inuenerit rūpat si nō vult auctoris facti fa
mā icurrere. hec ibi. **¶** Et ibidē ex cōsilio elibertino. c. hi q̄ d̄r q̄ debet ex
cōmunicari tales libellos p̄cipientes. et c. q̄dā maligni. vñ si cōstat q̄s
fecerit accusari p̄t atqz deponi cū sit p̄ctm̄ accusatōe et cōdēnatōe di
gnissimum. xxv. dis. §. nūc aut in fi. **¶** **Q**uarto in foro penitentiali
nō absoluit nisi p̄us famā restituat. v. q. j. Quidā maligni sp̄s cō
ficio cū sit excoicatus. **U**n̄ talis tenet in foro p̄scie ad restitutōez dā
ni dati si ēs nō incurrisset q̄s damnū illud **E**t tenet ad fame restitua
tionē. vt sup̄ dictū ē in locis suis et etiā in alijs. vbi intelligit illum
infamiatū accusatōe sua et hoc p̄ se si audeat. aut p̄ alium si nō audeat.
aut amoueat p̄ posse. v̄ saltē alleniet alteri^o ifamiā **T**enet p̄inde vt
dictū ē veniā petere p̄ se si fieri p̄t v̄l p̄ aliū. manifeste v̄l occulte noie
suo p̄t discreto cōfessorū videbit expedire.

D **O** **S** **T** **R** **E** **M** **O** **¶** **C**ōsequenter. qz hoc vitio detracti
onis specialr̄ p̄cilitat̄ totū gen^o pene
hūanū. vt d̄t glosa sup̄ illud p̄uerbioz. xxiiij. cū detracto
ribz ne cōmifceatis hinc p̄dictis annexunt q̄dā remedia
cunctz diligēt̄er atcedenda. **¶** **U**n̄ **A**cellari^o **J**oānes gerson doctor
cōsolatorius varia remedia in de custodia lingue assignans sic d̄r.
Salubritatqz p̄siliū ē ad vitandū tā grāde aie p̄iculū. vt hō discat

et assuescat ita honeste loqui de absentibus sicut loquendum esset si ipsi ad
essent et personaliter sermonem de se placitum audiret. Itaque ut homo timorem dei
semper habeat pro oculis cordis qui utique ubique presens est. et in cuius con-
spectu loquitur. non autem solum hoc sed et cor intuetur. Demum male loqui vo-
lens de alio debet primum considerare seipsum. fragilitatem suam et propeos dese-
ctus et quomodo indiget etiam ipse misericordia ne cadat sicut ille cecidit de quo
intendit. nemo quippe est sanctus aut innocens viribus suis. pensetque si
ipse esset in statu aliorum ut alii faciunt faceret et quicquid peius. occasione da-
ta difficile est non peccare. imo singulare dei donum tunc potius posse vi-
tare. Denique timeat nihilominus sibi usurpare diuinum iudicium. cuius
non vere iudicare alienius seruum qui suo domino stat aut cadit. Stabile
autem potius quam potestas est deus stabilire eum. pie debet potius presumi quam
ut condemnetur. Aduertat etiam licet bene totum genus humanum peccato lin-
gue periclitetur. pauci tamen sunt qui debite inde preterant. confiteantur. et satis-
faciant. imo reperiuntur nonnulli a deo mentis oculis ceci. qui detractones
adulationes. calumnias. et ceteras manifestas oris damnandas nequi-
tias non reputent apud se peccatas. quod nedum laico numero. sed prohibito
lo: litterati et clerici et quicquid habitus religiosi sunt. talia innumera at-
que silia in scripturis sunt quibus se homo inuare contra pestiferum vitium lingue
poterit pariter et munire. hec ille. Rursum quiescit ab hoc vitio dei
flagellum merito retraheret. quod detractores ut dicit Uincens in speculo
moraliter morte mala etiam temporaliter frequenter plectuntur. Ubi narratis de
hoc vitio pluribus miraculis unum dicitur in Anglia notatum dignum conti-
gisse. Fuit inquit religiosus quidam velle. non vitia. habitu non actu. detra-
ctionibus assuetus. in extremis existens monitus et rogatus quod confiteretur
et de salute anime sue sollicitate cogitaret. Respondit quod non faceret. interroga-
tus quare. dixit quod non poterat. cum autem multis verbis et persuasionibus
moneretur quod in hac extrema necessitate tota mentis attentio et cum fidu-
cia spei recurreret ad diuinam clementiam explorandam extrahens linguam
digito percussit eam et dixit. ista lingua pessima me damnauit. quo di-
cto lingua sic intumuit quod vterque eam reponere non potuit in os suum. et
sic horribiliter expirans omnibus detractoribus exemplum damnationis ostendit
De Primo circa hominum inter. An et quomodo propter proportionem de-
tractio ad alia. ipsa detractio sit vitanda. Rursum quod
ipsa detractio est abhorrenda. Primo quod propter homicidium. dicitur enim de
peni. dist. p. homicidiorum. qui occiderit fratrem et qui detraxerit ei pari-
ter homicidium esse monstratur. unde Cancellarius dicitur ubi supra de
Non solum sed doctores detractio propter homicidium et furto. sed propter
homicidium hac ratione. quod in homicidio occidit corpus unum. in detra-
ctionis pro vitio occidunt anime plures. quod scilicet anima detrahentis. anime

tractatorē libenter audientium et quicquid etiam aia cui detrabitur. **Scē** non
nūq̄ facilius fauissit p̄ homicidio et furto corporali. q̄ p̄ hōi homici-
cidio. scz detractōe. **Rō.** qz in illis q̄ritas damni estimari p̄e et corre/
spondens emenda subsequē. in istis autē neq̄. cum nō possz p̄sare in
quot hominū corda mediate vel imediate detractus bonā opinio
nē et famā eius cui detraxit occiderit atqz furtiue subtraxit. attamen
iuxta dictū Augustini. peccatū nō dimittit nisi restituat ablatū. quō
autē in nostro casu restituet cū ignoret q̄tū debet. **Un** hac de cā brūs
Aug. vir scia et vita vtiqz p̄clarissim⁹ ad tātū detestabaf hoc vitii
vt circa mensam vbi p̄muniter et facili lingue peccatū (iuxta b. Gre/
goriū de diuine epulone sententiā) seimisset. scz hec merra (vt i ei⁹ legē
da inuenit) scripta haberet. **Quisq̄s** amat dictis absentū rodere vi/
tā. **Panc** mēsam indignā nouerit esse sibi. **Et** vt facto approbares
qd̄ scripto statuerat aiebat. nisi cessaret ip̄e illa merra celere et te mē/
sa recedere vellet. **Pinc** etiā religionū fundatores p̄sidentes mul/
tiplex in lingue vitio p̄edere aie periculū. sanxerūt puidissime pro
summo remedio iuge p̄ loco et tpe suis scq̄ cibo silentiū. certas penas
p̄tra trāsgressores adhiētes. **Et** claruz est experientia docente q̄ vbi
censurā silentiū hec seruatur artius. ibi religio viger laudabilius. hec
Acellari⁹. **P**reterea. qz detractio inter cetera vitia quodāmodo est
inhumanus. ideo etiā p̄patur bestijs. vñ d̄ vitii lupinū. fert em̄ q̄
nulla bestia bestia sue sp̄ci p̄medit. s̄ bñ alterius. sola lupa excepta.
que cū fame p̄mitur lupū p̄medere nō veref. **Sic** et detractor hō ho/
minē tanqz lupa rapacissima dentibz detractōnis rodere. p̄medere.
et occidere nō erubescit. in hoc a lupo differēs q̄ illa comedit carnes
recētes. ip̄e autē carnes quicquid fetēs et iam putrefactas. cū iaz vi non
tū viuīs. s̄ et dudū iam mortuis dentes mordaces detractōne infi/
git. **P**reterea detractor assimilaf cani rabido. **Primo** qz talis sp̄
est inquietus et in motu. sic detractor mente nō quiescit nisi p̄s euo/
mat detractōis venenū qd̄ in corde gessit. **Eccī. xix.** Sagitta infixa
in femore canis q̄ scz nūq̄ quiescit donec remouerit. sic p̄bū in corde
stulti nō quiescit donec manifestū fuerit. **Secdo.** qz d̄ Plinius q̄ ca/
nis rabidus in plurimū h̄z sub lingua eius vermiculū quēdā q̄ lin/
guā eius pūgit. et pūgēdo cholera magnā in cerebro eius accendit.
p̄pter qd̄ eū in furia p̄uertit. q̄ si vermiculus a lingua canis extra/
het et canis a rabie curaret. sic etiā accidit detractori q̄ vermiculū in
uidie vel odij aut rancois sub lingua. id est in corde patitur. iuxta
illud psalmiste. **Sub** lingua eius labor et dolor qui si te corde fun/
ditus extraheret detractor p̄tinus curaretur. **Tertio.** qz canis talis
mordax est. sed nō latrat. et sic proditorie mordet. **Ita** et detractor. fa

est. vñ **Bernardus ad Eugenium.** Nossem q̄ palā veretur dicere qd̄
in aure loq̄tur suspectū habere. q̄ si corā te iudicare ille rēnuerit di-
latore iudices nō accusatore. **D** virū fm̄ cor̄ dei q̄ fidēter loq̄tur re-
trahente secreto primo hūc proseq̄bar. **Q**uo autē serpenti ⁊ alijs in
numeris aialibz ⁊ rebz detractorz p̄paret relinq̄ p̄dicatozibz p̄quiri

Dñ. **S**ecūdo. Propter qd̄ detractōnes maledicte qm̄ nō ver-
gūt in periculū alioz equanimiter sunt sustine nde. **R**e-
spondet sc̄tus **Bernadinus** vbi supra. q̄ p̄pter tria. hñt em̄ hi quibz
detrabit p̄mo cōsiderare. q̄ sit ad ipoz illuminatōez. vt scz meli⁹ nos
cant bonitate dei. iniq̄tate sui. ⁊ malignitate mūdi. qd̄ cōsiderās **Da-
uid. ij. Reg. xvi.** cū sibi malediceret a **Semei** ait dñs. p̄cepi **Semei**
vt malediceret **Dauid.** ⁊ q̄ sunt occulta iudicia. imo in electis sin-
gularia bñficia dei. ideo subiūxit. dimitte vt maledicat iuxta p̄ce-
ptū dñi. **E**t licz dñs nō iubet detractori volūtatem p̄feram. iubet
tñ eius volūtatis effectū. vt scz maiore lumine aīa illustret. ideo in-
ter bonos p̄mittit deus regnare malos vt p̄ detractōnes erudiāt ius-
tos ⁊c. vñ **Eccl. xxviii.** **S**ola veratio scilz detractorz dabit intellē-
ctū auditui. hinc sancti doctores tanto lumine fuerūt radicati. quā
sp̄ passi sunt vndiqz detractōes. vt p̄ ex eoz sermōz **Un** ⁊ ille gētilis
Dioge. hoc sapientibz p̄tingere agnoscēs. cū su⁹ ei nūciassz amicus
te cuncti amici vituperant. respondit. oportet sapientiam ab insipi-
entibz ferri. esse em̄ meliorem indicat mala lingua quē carpit. **Un**
de fm̄ **Alexandrum de ales.** in secunda parte summe. **S**icut per ad-
ulatiōem mentis oculi claudūt ⁊ execantur. ita per detractōnem
speriūt ⁊ illuminātur. diligenter em̄ sapiens tunc p̄quiri si qd̄
in eo sit reprehensibile qd̄ emendet. **S**ecūdo fit ⁊ p̄mittitur in-
surgere detractio contra iustos propter eoz roboratiōem maiorem
huiusmodi exemplū ponit **Seneca** in re prouidentia dicens. **N**ō
est arbor magna neqz fortis nisi quā frequens ventus incurSAT. ipsa
em̄ vexatione cōstringitur ⁊ radices celsius figit. **U**nde. vi. q. p̄. sunt
plurimi ait **Breg.** sunt pleriqz qui vitam bonoz fortassis ampli-
us q̄ debent laudant. ⁊ vt aliqua elatio de laude subrepat permittit
deus malos in obrectatiōem ⁊ obiurgatiōem prociūpre. vt si qua
culpa ab ore laudantium in corde nascitur ab ore vituperantiū suf-
focetur. hec ille. **U**nde sup̄ **Be.** dicit **L**inguas retrahentiū sicut no-
stro studio non debemus excitare ne ipsi pereant. ita per sui maliciaz
excitatas debemus vnanimiter tolerare vt nobis meritum crescat.
Diligendi ergo sunt detractores et qui nos blasphemant. quia ne
tuamus vtiqz nos sustentant. que verba eius merito sunt notanda

Tertio ppter eoz maiorē infāmatōem. **A**xperimēto s̄o certissimo
 p̄probat. q̄ sicut ignis nō tactus nec aliquo vento pulsatus cito de
 scit in semetip̄o. sic utiq̄ ignis ardentis dilectōnis in iustoz cordi
 bus euālescit nisi detractōnibz molestet. vñ **Grego. xxvi. mora. Ele**
ctoꝝ mētēs eternitatis p̄mia postulātes vires ex aduersitatibus su
mūt. qz crescēte pugna glorioꝝe sibi non ābigūt manere victoriā
electoꝝ. s̄ desideria dū p̄mūtur aduersitate p̄ficiūt. sicut ignis flatus
p̄mitur vt crescat. z vnde quasi extingui credis inde rotorat. Jacob
em̄ qui in baculo Jordanē transierat nō rediit cū duabz turmis nī
si eū inuidia esau agitasset. nec Joseph egyptijs imperasset nisi ip̄m
inuidia fratru vēdidisset. Hinc cludit Gregorius sup Eze. q̄ abel
esse rēnuit quē cayn malicia nō exercet. Quapropter doctor gentiuz
sefin p̄dicatōe currere testat inter infamiā z bonā famam vt seducto
res z veraces. z alibi. Alijs sumus odor vite in vitam. alijs odor
mortis in mortē. Nō igit vt ex his patz iustoz est timere vituperia
maloz. Magnū nāq̄ testimoniū habēt q̄ honorādi atq̄ laudādi
sunt etiā ab ip̄o deo. cū vituperant a malis. vñ glo. Numeri. xij. ait.
magñū beneficiū p̄ferūt detractozes. nūq̄ em̄ inuenimus dñm tātū
laudasse moisen q̄tū tūc cū detraheret ei ab aaron z maria. Un̄ di
xit de moise Nūeri. xij. Os ad os loquar ei palā z nō p̄ enigmata et
figuras deū videt. Uide q̄d sibi pene obtriciātes p̄tulerint. quid illi
laudis. sibi turpitudinē illi splendorē. sibi leprā illi gloriā. vñ Ri
chardus sup Apoc. ait. Maloz est sp̄ odiosa vita bonoz. z quem
deus p̄mēdat prauoz sermo blasphemāt. In sup Gregoꝝ sup eze.
Qui aut̄ increduli z subuersozes sunt in suis sermonibz derogātes
timendī nō sunt. qz valde stultū est si illis placere querimus q̄s non
placere dño scimus. debēt aut̄ haberi in metu z reuerēcia iudicia iu
stoz. qz mēbra om̄ipotētis dei sunt. z hoc ip̄i in terra rephendūt qd̄
dñs redarguit in celo. Nā p̄uersoz derogatio vitenostre approba
tio est. qz tā ostēdit nos aliqd̄ iusticie habere si illis displicere incipi
mus q̄ deo nō placēt. nemo em̄ p̄t in vna eadēq̄ re om̄ipotenti deo
atq̄ eius hostibz gratus existere. Nam deo se amicū denegat q̄ eius
placet inimicū. hec ibi zc.

De Tertio. Quare patiēter sustinētes detractōes nō dicūt le
 di nec quinci. cū tñ vt iuncti p̄ detractōes videant lacerari
 ri. **R**ūdes. q̄ huius rō est. qz tales interiorē hoiem z p̄ dñs seip̄
 sos custodiūt. ideo ab alijs ledi nequeūt. vñ **Chrysostom⁹** in libro
 q̄ d̄r. nemo ledit nisi a seip̄o. c. xx. hoc innuit sic dicens. Nisi q̄s seip̄m
 leserit ab alio nō p̄t ledi. etiā si ois p̄tra eū iuret orbis. etiā si p̄mu
 tatio rerū z tēpōꝝ fiat. etiā si potentiū p̄tra eū z p̄ncipū furor sentiat

et insidient siue noti siue ignoti, siue amici siue inimici vellentes vel
vi vel fraudibus ipugnantes etc. hec ibi. **In** sup. q. q. ad huc casum de/
ca detractores sustinendas extat sile sicut de iudicijs. io notet hic Alexā/
der de ales in. iij. pte. q. 145. q. circa iudicia sic ad ppositū dicit. Simpliciter
inquit nullus vincit ab alijs in iudicijs nisi a seipso vincat. vincit autē q̄s
a se multipl. **Primo** cū delinqt et p hoc ē cā iudici. **Secundo** aut si nō
delinqt cū dolet ppter se nō ppter iudicantē de iudicio. **Tertio** vero
vincit cum ipotentē se existimat ad vindicandū. si q̄o nullo istorū
modoz vincit ab alio iudici nō p̄t. s. victus estimet. nō em dicitur
de iudicia ē victoria. s. in seruādo innocētia. q̄ em excellit in iudicijs
nō ē vere victor. vñ **Chrysostomus**. **Sit** aliq̄s vir mirabilis et mag/
nus et oēs vocēt eū mechū. furē. homicidā. ille q̄o non molestet. nec
p̄sciā sit sibi alicui⁹ talis s. multi de eo talē habuerūt opinionē nō
ē iudiciū passus. s. illi seipos p̄fuderūt ille autē nō ē p̄fusus. hec ille.
Et ita in pposito. hec pensanda sunt. sup detractōne. **Aduertat** q̄
iust⁹ et patiens illud **Gregorij** sup **Eze.** li. j. home. ix. sic dicitis. In
omni em qd̄ de nob̄ dicitur sp̄ taciti recurrere ad mente detem⁹ interiorē
testē et iudicē q̄rere. **Quid** em p̄dest si oēs laudēt cum p̄scia accusat
aut qd̄ poterit obesse si oēs nob̄ derogent et sola nos p̄scia defendat.
Et paulo an̄ dicit p̄uersoz derogatio vite nr̄e a p̄probatio ē. q. iā ostē/
dit nos aliqd̄ iusticie h̄re si illis displicere incipimus. q. nō placent
res etc. hec ille. **Un̄** et ad ppositū dicitur. **Bernardus** exponēs illud can/
t̄ico. j. **Recti** diligūt te aut p̄fecto bona p̄solatio ē cū blasphemias
om̄ bñfaciētes a malis si recti diligūt nos oīno sufficit aduersus
os loquentiū iniqua opinio bonoz cū testimonio p̄scie. nō veniat
aīa mea in p̄silio detractentiū. qm̄ dicit eos dicēte ap̄lo. **Detracto**
res deo odibiles. hec ille. **Et** s̄m q. dñs **Antho.** vbi sup̄ in 2ª pte dicit
is cui detractif. nedū dicit detractores suos diligere. s. exēplo xpi p̄ de/
tractozibz orare dicente p̄s. p̄ eo vt me diligerent detraxerant mihi
scz iudei. ego autē orabam.

De Quarto circa hec oia finalr. **Allo** q. q̄s linguaz refrenare
aīaduertat. **An** sibi adhuc sit possibile linguā ip̄am p̄scere. ac de/
tractores suos diligere. et p̄ ip̄is vt dictū ē orare **Et** arguit p̄mo q.
nō. qd̄ excedit naturā hoīs nō ē hoī possibile. s. p̄dicta excedūt na/
turā hoīs. **Quis** em̄ ignorat cū hō passionibz subiaceat q. sit sup̄
naturā sibi. detractozē sibi maxime iniuriantē diligere seu p̄ ip̄o ora/
re. **Secundo** arguit. id qd̄ null⁹ hoīm facere p̄t ē hoī ip̄ossibile. sed
Iacobi. iij. dicit. q. lingua ē inq̄tū malū plena veneno mortifero quā
nemo hoīm domare potest. **g.** **R**idēt reuera p̄cedendū ē q. nemo
e. in.

possit p naturā vt voluit argumēta detractorē suū diligere. aut p ipso
 orare. **N**ihilomin⁹ p grām vtiq; q̄ p̄t r̄t de facili. lex em̄ noua q̄ ē lex
 gr̄e or̄ leue ē r̄ h̄ r̄ōe gr̄e r̄ charitatē q̄ cetera mādata facit leuia vt
 inq̄t Bonauer. in. iij. dif. xxxvij. Quis igit absolute videt mirabile
 posse detractores suos diligere r̄ p ip̄is orare. vere tñ credēti h̄ nō vī
 det. nec sibi ē ip̄ossibile. **U**n̄ de Bonauer. in. iij. dif. xxx. facere mirabi
 lia sup̄ posse nature rōnal̄ q̄ p̄tinent in lege diuina. de q̄b; vt vult glo.
 sup̄ ps. reuēla oculos r̄c. ē diligere inimicos q̄ nihil inq̄t mirabili⁹
 in mādat. h̄ em̄ implere r̄ facere sit p grām gratiā facientē. vtputa p̄r
 fidē r̄ charitatē. p fidē em̄ credim⁹ mltā q̄ nō possem⁹ sine ea r̄ q̄ vī
 dent̄ infidelib; nimis incredibilia. **E**t p charitatē amam⁹ ea q̄ vident̄
 charitatē nō h̄ntib; odibilia. hec ibi. r̄ p h̄ r̄ndet ad argumētū p̄mū
 q̄ **S**ilī mō ad scōm̄ d̄r p august. in de natura r̄ grā sup̄ illd̄ q̄ **J**aco
 bi. iij. d̄r. q̄ linguā null⁹ hoim̄ domare p̄t. **N**ō inq̄t apl̄s vt ibidem
 d̄r **A**ug⁹. linguā null⁹ domare p̄t. s; d̄r null⁹ hoim̄. vt cū domat d̄
 uino adiutorio r̄ grā eē fateamur. qd̄ r̄ ps recognoscēs p̄t̄r a d̄no
 custodiā ori suo. **N**ō igit̄ imerito legit̄ inuita sp̄at; de abbate **P**ābo
 q̄ cū eēt. sine lris r̄ accessisset ad quēdā vt easdē addisceret. **C**ūq; ve
 nisset ad illū p̄sum dixi. custodiāz vias meas vt nō relinqūā in lin
 gua mea. dixit se satis didicisse. nec oz vltā addiscere si istā lectōem
 posset bñ scire. de cui⁹ dicto nō mirandū. qz vt **A**lbert⁹ magn⁹ in li
 bello notabili de paradiſo aīe allegat̄ iurta illd̄ **J**acobi. **Q**ui nō of
 fendit in p̄bo h̄ p̄fect⁹ ē vir r̄ nō ali⁹. ibidē inq̄t d̄r glo. vbi ē custodiā
 lingue. ibi ē b̄tudo fm̄ illd̄. beat⁹ h̄ō q̄ nō ē lapsus in p̄bo. q̄ em̄ cu
 stodit os suū. custodit r̄ aiā suā. hec ille. **I**git̄ cū in manib; lingue
 vitāz mors. vt d̄r puerbioz. r̄ viij. cunq; nihil p̄dest ieiunare vl̄ alia
 bona facere. nisi mens p̄us a detractōne cohibeat. de p̄se. dif. v. nihil.
Et demū cū nec lingue lubricitas. vt patuit. absq; diuio auriō pos
 set cohiberi. qd̄ aliō restat. nisi quis bñ sibi p̄sci⁹ ex intimis vna cū p
 pheta dicat. pone d̄ne custodiā ori meo r̄ ostiū circūstātie in labijs
 meis vt nō relinqūā in lingua mea. **E**t tñ sub correctōe sine p̄iudicio
 cuiuscūq; r̄ de custodiā seu purgatio linguae de q̄ d̄ns iesus in eternū
 sit benedictus.

Impressum est hoc directoriū detractor; p̄mitus Colonie
 Anno d̄ni. M. cccc. ix. in domo Quentell. x. kal. Nouēbris

Articlo. x. du. s. i. p̄ b̄bis schoi ponit̄ sc̄l̄tib; p vidētib; i aliq̄b; libris ip̄stis
 addat̄ ibi. p̄ p̄ba Schoi sic. Et h; schoi loq̄t̄ hec in materia accusatōis
 In hac tñ materia detractōis ei⁹ p̄ba etiā vidēt̄ applicanda qd̄ tñ an rite
 iā factū sit r̄ deceat examini. relinq̄t̄ maior. se q̄t. **A**d argumētū r̄c.

